Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago Ill., pondeljek, 22. julija (July 22), 1929. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 170

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Hoover posreduje med Kitajsko in Rusijo

"Arbitrirajte, držite se Kelloggovega pakta!" je sporočil državni tajnik Stimson v Moskvo preko Francije in v Nanking. Iz Moskve je že prišel glas, da sovjeti ne pošljejo niti enega vojaka na kitajska tla. Amerika pridobila Francijo in Anglijo za mirovno misijo. Kitajski manifest meče vso krivdo na sovjete. Vesti o prvih spopadih na meji. Sovjetski konzul interniran. Moskovski tisk piše o kolosalni zaroti velesil.

Nanking, 21. jul. — Maršal Čang Hseuh-Liang, mandžurski governer, je brzojavil nacionalistični vladi, da so sovjetske čete včeraj zjutraj napadle kitajsko posadko ob reki Suinfenho na vzhodni meji Mandžurije. Podrobnosti niso znane.

Tokio, 21. jul. — Iz Harbina poročajo, da se je sovjetska konjenica pojavila včeraj pred Mandžulijem na zapadnem koncu vzhodne železnice, kjer je zbranih okrog 3000 mož ruske bele garde. Vsi japonski prebivalci ob sibirski meji so prejeli navodila, da se umaknejo v južno Mandžurijo. — Druga vest iz Harbina se glasi, da je kitajski vojaški poveljnik ukazal internirati sovjetskega generalnega konzula Melnikova z vsem njegovim osobjem vred.

London, 21. jul. — Angleška delavska vlada se je danes pridružila koraku Amerike in Francije za posredovanje med sovjeti in Kitajsko v svrho mirnega poravnanja spora v Mandžuriji.

Moskva, 21. jul. — Sovjetski krogi ponavljajo izjavo, da Rusija ne bo napadla Kitajcev. Beseda "ofenziva" se ne sme omenjati v sovjetskem tisku. Medtem pa moskovski listi pozivajo rusko ljudstvo, naj se pripravi na obrambo proti kolosalni zaroti, ki jo kujejo velesile, zlasti Japonska in Anglija, proti Sovjetski uniji.

Washington, D. C., 20. jul. — Predsednik Hoover je včeraj odredil posredovalno akcijo v prid miru na Daljnem vzhodu na temelju Kelloggove protivojne pogodbe. Hoover je naročil državnemu tajniku Stimsonu, naj takoj opozori Sovjetsko unijo in Kitajsko na njune obveznosti v smislu Kelloggove pogodbe, katero sta podpisali in ratificirali. Stimson je brez odloga stopil v zvezo s kitajskim diplomatičnim predstavnikom v Washingtonu in francoskim poslanikom v svrho, da zadnji obvesti vlado v Moskvi. Istočasno je Stimson konferiral z angleškim poslanikom.

Nekaj ur kasneje je Francija stopila v akcijo. Zunanji minister Briand je konferiral s sovjetskim poslanikom Dovgaleskijem in posebej s kitajskim zastopnikom ter jima razložil korake Združenih držav. Komunikacija, ki je šla na naslov sovjetske vlade in kitajskih odgovornih voditeljev, se glasi v jedru: "Arbitrirajte! Poravnajte spor mirno, ne rožljajte z orožjem! Držite se Kelloggove pogodbe!"

Kitajski poslanik Vu je takoj sinoči zagotovil državni department, da njegova vlada ne bo kršila Kelloggove pogodbe, ker ni nikdar niti ne misli danes na vojno s sovjeti. Obenem je prišla neformalna vest iz Moskve, da je član sovjetske vlade, Jan Rudzutak, izjavil pred ameriškimi žurnalisti, da Rusija ne pošlje niti enega vojaka čez kitajsko mejo, niti sploh ni mislila na vojno, ker ji Kelloggov pakt veže roke.

Moskva, 20. jul. — Sovjetska Rusija ne bo napovedala vojne in ne bo invadirala Mandžurije radi izgube kitajske vzhodne železnice.

Tako je izjavil včeraj Jan Rudzutak, železniški komisar in najvplivnejši sovjetski vodja za Stalinom, ko je govoril s partijo ameriških kapitalistov, odvetnikov in žurnalistov, ki so posetili sovjetske republike.

"Niti eden ruski vojak ne bo prekoračil kitajske meje, razen če nas Kitajci ali belogardisti napadejo," je rekel Rudzutak. "Naše čete seveda stražijo mejo in to je vse. Naše delavske mase kajpada zahtevajo drastično akcijo. Vemo tudi, da smo močni in Kitajci so slabi, toda naš program miru niso prazne besede in naš podpis Kelloggovega pakta ni bila le diplomatična gesta. Kadar govorimo o miru, mislimo na mir, in kadar obsojamo imperialistično politiko velesil na Kitajskem, ki nastopajo s silo, smo iskreni. Kitajci so nas provocirali kot nobena druga dežela, ampak od naše strani ne bo vojne, razen če Kitajci prekoračijo našo mejo. Priznamo, da nam prelom ekonomskih stikov s Kitajsko prinese veliko škodo, ali kaj je dvajset ali 50 milijonov dolarjev v primeri s stroški, ki jih povzroči vojna."

Rudzutak je tudi dejal Američanom, da je sovjetska vlada pripravljena vsak dan na pogajanja z Združenimi državami v svrho poravnanja vseh spornih problemov in sklenitve diplomatičnega miru.

Tokio, 20. jul. — Japonska je alarmirana radi razburljivih poročil iz Mandžurije, ki se glasé, da je vsa meja, kakor je dolga, med Sibirijo in Kitajsko zasedena s sovjetskimi in kitajskimi četami. Ob meji je blokada in vsak čas pride vest o incidentih: izmenjavanju strelov, kroženju ruskih letal nad kitajskim ozemljem, premikanju oklopnih vlakov itd. Tam so vsi pogoji za guerilske spopade, iz katerih lahko bukne plamen na celi črti brez vsake napovedi vojne.

Sovjetski poslanik Aleksander Trojanovski je danes konferiral z japonskim zunanjim ministrom Šideharo. Zagotavljal je ministra, da sovjeti ne marajo vojne in izrekel je upanje, da Japonska ostane nevtralna v teku spora.

Nanking, Kitajska, 20. jul. — Kitajska nacionalistična vlada je izdala manifest, ki je naslovljen "na narode vsega sveta" in ki pojasnjuje situacijo, katera je privedla dve največji državi na svetu do praga vojne. Manifest obtožuje sovjetsko vlado, da je poplavila Kitajsko z boljševiško propagando in da so ruski železniški uradniki na vzhodni železnici bili prej agitatorji kot uradniki ter da so po navodilih iz Moskve komplotirali atentate na javne kitajske uradnike. V slučaju, da pride do oboroženega spopada na meji, odklanja kitajska vlada vsako odgovornost. Kitajska se bo držala Kelloggovega pakta in ne bo napovedala nobenih sovražnosti z orožjem.

Cena živežu spet raste

Krompir se je najbolj podražil.

Washington, D. C. — Department za delo poroča, da so cene živilom na drobno poskočile povprečno en odstotek med 15. majem in 15. junijem. Najdražji je krompir, čigar cena je narastla 15 odstotkov. Za krompirjem pridejo jajca, ki so sedem odstotkov dražja in oranže šest odstotkov.

Med onimi živili, ki so se scenila, je na prvem mestu sveže zelje, ki je osem odstotkov cenejše. Čebula se je scenila pet in jagnjetina, kuretina ter moka dva odstotka.

Velika brezposelnost v južnih državah

Belopoltni delavci izpodrivajo črnce, črnci pa nje.

Washington.—(F. P). — Pomanjkanje dela v južnih državah je jako občutljivo. Zvezni delavski department poroča, da obstaja med črnim in belim delavcem velika tekma pri iskanju dela. In prvič v zgodovini juga se dogaja, da se belopoltni delavec ne ozira na razne kaste in sprejema taka dela, o katerih se je v preteklosti smatralo, da spadajo "nigru."

Rasna "disciplina" juga zahteva od belega človeka, da gleda na črnca kot na svojega služabnika. Generacije — odkar je prišel v to deželo kot suženjže opravlja to delo sužnja in služabnika, in ako se predrzne dvigniti glavo nekoliko pokoncu, ga njegov beli sodržavljan takoj opomni na njegov socialni status. Na drugi strani si nakoplje sovraštvo belopoltne občine tudi vsak belopoltnik, ki si drzne občevati s črncem kot z enakovrednim človekom. "Žimkrovizem" je uveljavljen po celem jugu, ki pomeni, da mora črnec živeti popolnoma ločeno od belega človeka.

In sedaj, ko postaja ekonomski pritisk hujši, je belokožni delavec prisiljen tekmovati s črncem pri iskanju dela. Poročilo delavskega departmenta pravi, da se je bati posledic, ki lahko nastanejo iz nove situacije. Ker si mora vsak delavec iskati sredstva za življenje, bo črnec prisiljen iskati dela tudi v tovarni. Do danes tega dela na jugu še ni opravljal. Možno pa je, da bodo podjetniki pričeli v večji meri uposlevati črnce, kar bo prvič razširilo tekmo za delom na novo polje in drugič je možno, da bo šel črnec po ravno isti industrijski stopnji kot je šel njegov revni pajdaš — poor white. Gotovo je, ako črnec zavzame mesto v tovarni, da bodo nadvse slabe delovne razmere in nizke plače še dolgo v veljavi v industrijah na jugu.

Notranji tajnik za oddajo javnih zemljišč

Wilbur zagovarja načrt, ki določa, da se zvezna vlada iznebi velikega dela ljudskih zemljišč.

Boise, Idaho. — (F. P.) — Governerjem zapadnih držav, ki so v tem mestu obdržavali konferenco, je notranji tajnik Wilbur predložil načrt Hooverjeve administracije glede javnih zemljišč. Načrt ima namen, da se zvezna vlada iznebi obsežnega javnega teritorija, ki ga poseduje v raznih zapadnih državah.

Razen Yellow Stone parka in gozdnih rezervacij določa načrt, da zvezna vlada transferira ves ostali teritorij posameznim državam, katere z njim lahko poljubno razpolagajo. Zemljišča lahko oddajo v najem ali pa prodajo. Zvezna vlada bi si obdržala takozvane "sub-soil" pravice, namreč mineralne in rudninske zaklade, ki se nahajajo v zemlji, bi ostali še nji.

Na prvi pogled se vidi ta načrt dokaj dober. Vprašanje, ki se človeku pojavi v mislih, je to, ako ni bil načrt sponsoriran od privatnih interesov, ki bi se lagije poslužili obsežne ljudske domene na zapadu, ako je v rokah posameznih držav kot pa, ako pridejo pred kongres s to zahtevo. In zadnje je najbrže resnica. Privatni biznes bo od Hooverjeve administracije dobil še več kot je prejel od Coolidgeve. Doba "rugged individualizma" je v cvetju; trgovina za truste je imenitna.

MEHIŠKI KONGRES V IZREDNEM ZASEDANJU

Sprejme nov delavski zakon, ki ga je izdelal predsednik Gil. Zakon dalekosežnega pomena. Calles šel v Evropo.

Washington. — (F. P.)—Dne 20. julija je pričel zborovati mehiški kongres, ki ga je sklical k izrednemu zasedanju predsednik Portes Gil. Kongres je bil sklican k zasedanju, da sprejme nov delavski zakon, ki ga je izdelal predsednik Gil in objavil v preteklem novembru — in ki bo za Mehiko, in posebno še za mehiško delavstvo, dalekosežnega pomena.

Gilova zakonska predloga je dvorezen nož. Ko je bila objavljena, je izzvala v mehiških delavskih krogih vročo kritiko največ radi določbe, ki pravi, da ima v slučaju potrebe država moč poklicati v enomesečno službo vsakega državljana, ki bo moral opravljati delo, kjerkoli mu bo odkazano. Druga točka, kateri je delavstvo nasprotovalo, je določba o prisilnih razsodiščih, ki se jih morajo unije in podjetniki poslužiti, predno se poslužijo stavke. Druge določbe v Gilovi predlogi so:

1. Ustanovitev "delavskih sodišč," ki bodo imela moč dajati navodila podjetnikom z ozirom na upravo industrije.

2. Nastavljanje večjega števila tovarniških inšpektorjev, ki bodo skrbeli, da se ne kršijo delavske postave.

3. Uvedenje osemurnega delavnika in šest dni dela na teden.

4. Državno zavarovanje delavcev proti bolezni in brezposelnosti. V zavarovalni sklad prispevajo delavci 5 procentov od svoje plače in 7 odstotkov prispevajo od plačilnega sklada podjetniki.

5. Ne manj kot 75 odstotkov delavcev v vsaki tovarni mora biti Mehikancev, in le osebe, ki so zmožne španskega jezika, smejo biti nastavljene v vodstvu industrije.

6. V krajih, kjer živijo delavci, so saluni in igralnice prepovedane.

7. Ustanovitev minimalne plače za vse delavce na podlagi cen življenskim potrebščinam.

8. V slučaju, da podjetnik namerava zapreti tovarno ali trgovino, mora v to svrho dobiti dovoljenje od delavskega sodišča, in mesec dni prej, predno preneha tovarna z obratom, mora delodajalec obvestiti tudi svoje delavce.

Kakšno je sedanje stališče mehiškega delavstva o tej predlogi, ni znano, ker Mehiška delavska federacija ni zadnje čase podala nobene izjave. Vsekakor sta se Morones in Portes Gil sprijaznila tekom zadnje revolucije.

Posebno značilno je dejstvo, da je Calles — prejšnji predsednik — odpotoval v Evropo za nedoločen čas. Kot znano, je on največ pripomogel, da je bila zadnja revolucija hitro potlačena. On je član Mednarodne unije strojnikov — s sedežem v Washingtonu — in Mehiška delavska federacija je bila njegova desna roka tekom vseh bojev z mehiško reakcijo.

Sliši se, da se Calles ne misli več povrniti v domovino, kar je pa dvomljivo. Znano je, da se on misli odtegniti predsedniški kampanji, ki je že v teku. Bil je tudi aktiven v pogajanjih med vlado in cerkvijo in je veliko pripomogel, da se je dosegel sporazum.

Predno je odšel v Evropo, je izjavil pred svojimi prijatelji, da sta najnujnejša problema, ki ju mora Mehika rešiti, dva: Povrnitev zemljišč ljudstvu, ki so mu bila zaplenjena tekom stoletij in ustanovitev novih šol, ki so potrebne za razširjenje ljudske izobrazbe.

Governer obtožen volilne korupcije

Progresivci v Wisconsinu naperili akcijo za odstavitev governerja Kohlerja. Za nominacijo je potrošil 80 tisoč dolarjev.

Madison, Wis. — (F. P.) — Politična borba med dvema frakcijama wisconsinskih republikancev je znova buknila na dan. Progresivci, ki jih vodi Phillip La Follette, so pričeli z akcijo za odstavitev sedanjega governerja in milijonarja Walter J. Kohlerja. Proti njemu je naperjena obtožba, da je kršil volilno postavo (corrupt practice act), ker je potrošil za svojo izvolitev dvajsetkrat večjo vsoto kot je pa dovoljena po zakonu.

Maksimalna vsota, ki jo sme kandidat potrošiti za svojo izvolitev v Wisconsinu, je 4 tisoč dolarjev; Kohler je potrošil samo v nominacijski kampanji 80 tisoč dolarjev, njegovi prijatelji pa nad 100 tisoč.

Progresivna skupina wisconsinskih republikancev je zbirala podatke o volilni korupciji stare garde več mesecev. Državni senat je sicer sprejel sklep, da posebni odbor preišče kampanjske stroške zadnjih državnih volitev. Ker je pa bila v odboru večina Kohlerjevih pristašev, se odbor ni zedinil, kdo naj bo predsednik. In ker radi tega nesporazuma ni prišlo do vladne preiskave, so šli La Follettovci na delo sami.

Obtožnico proti governerju so podpisali senatorji La Follette, Evjue, Roberts in kongresman Reis. Predložena bo sodišču. Afera se bo najrbže vlekla do prihodnjega leta.

V obtožnici je tudi omenjeno, da je tovarnar Kohler mobiliziral svoje delavce in jih prisilil, da so za njega agitirali.

Urednik lista "Capital Times" — glasilo progresivcev — piše o tej aferi in pravi med drugim: "Ako smo prišli tako daleč, da dobi kontrolo nad vlado tisti, ki bo potrošil za svojo izvolitev največjo vsoto denarja, potem je boljše, ako se enostavno izrečemo za diktaturo milijonarjev ter jim izročimo državo."

Podjetniki poveod enaki

Kanadski zakon za starostno pokojnino jim je trn v peti.

Ottawa, Kanada. — Razlike med kanadskimi in ameriškimi kapitalisti je toliko kot je črnega za nohtom. Prvi kot drugi nasprotujejo vsakemu izboljšanju delavčevega življenja. Ako obstaja med njimi kakšna razlika, obstaja v tem, da so ameriški kapitalisti precej močnejši kot so pa njih kolegi v Kanadi.

Zvezna vlada Kanade je sprejela zakon za starostno pokojnino. Zakon določa, da zvezna vlada finančno pomaga vsaki provinci, ki sprejme svoj starostno-zavarovalninski zakon. Razen province Quebec je državno starostno zavarovanje v veljavi po celi Kanadi.

Posebni odbor Canadian Manufacturers Association je obvestil državnega pravdnika province Quebec, da je zvezni zakon neustaven. In ker je provinčna vlada v rokah kapitalistov, bo kontestirala ta humanitarni zakon na kanadskem najvišjem sodišču.

Callesova največja želja je, da v deželi vlada mir, ki pa je mogoč le, ako bo vojaštvo pokorno civilnim oblastem. Ta njegova želja je še posebno razumljiva, ako se upošteva dejstvo, da je bilo v raznih revolucijah, ki so krvavele Mehiko tekom zadnjih 19 let, ubitih en milijon dvestotisoč oseb. Materialna škoda, ki jo je dežela plačala radi revolucij, znaša več milijard.

POLOŽAJ AMERIŠKIH INDIJANCEV NA PSU

Senatni odbor, ki preiskuje stanje Indijancev, je našel gnile razmere v indijanski rezervaciji.

Madison, Wis. — (F. P.) — Resnica, kako postopa stric Sam z Indijanci, polagoma prihaja na dan. Javna tajnost je že dalj časa, da vladajo v indijanskih rezervacijah razmere, ki so toliko žalostne, da bi moral sramu zardeti vsak državljan. Novice o njih so se pričele širiti že preteklo jesen. Za nje so se jeli zanimati tudi progresivni senatorji, ki so forsirali senatno zbornico, da je izvolila odbor, da preišče upravo zveznega indijanskega biroja in življenja Indijancev.

Odbor, v katerem so Frazier, La Follette in Wheeler, je pričel zopet z delom. Začel je v Wisconsinu in od tam se poda proti zapadu in jugozapadu. V Madisonu je zaslišal razne vladne funkcionarje in druge priče. O rezervaciji Indiancev rodu Winnebagoes je izvedel, da obstajajo v nji razmere, o katerih bi človek mislil, da so nemogoče v Ameriki.

Zemlja je najslabše vrste. Na nji bi ne mogel napraviti življenja najpridnejši farmar. Robidnice so glavna rastlina. Indijanci žive v šotorih in razdrapanih kolibah v letnem in zimskem času. Za posteljo jim služi gola zemlja. Umrljivost med njimi je sto procentov višja kot med belim človekom. Tuberkuloza jih pomori 25 odstotkov.

Mnogo Indijancev ni dobilo vladne pomoči že celih deset let. Coolidge se sploh ni zmenil za ukrepe kongresa. Profesor Brown z univerze Wisconsin je povedal, da je Coolidge enostavno ignoriral postavke v budžetu, ki jih je kongres odobril. "Se ne ujema z ekonomijo administracije", se je glasilo predsednikovo pojasnilo.

V krajih rezervacije, kjer so ekonomske razmere nekoli boljše, so aktivni pa butlegarji; tudi industrija prostitucije cvete.

Uprava administracije je v polnem kaosu. Pomanjkanje je šol in bolnišnic. Vladna apropriacija je služila krajevnim in glavnim upraviteljem indijanskega biroja. Hoover je sicer biroj nekoliko reorganiziral, kar pa še ni vidno. Oseba, ki je največ kriva za obstoj žalostnih razmer, je Edward B. Merrit, ki je bil zadnjih 18 let pomožni komisar v biroju. Iz te pozicije bil Merrit sicer odslovljen, ni pa izgubil vladne službe. Bil je premeščen v department za notranje zadeve za pomožnega solicitatorja. Poslan bi moral biti v ječo — republikanska stranka pa na gnojišče.

Koliko se je prejšnja administracija zanimala za Indijance, pokazuje tudi škoda, ki jo je v rezervaciji v Wisconsinu napravil magnat Insull. On je spustil vodo, ki je poplavila velik kos rezervacije. Prizadete Indijance še do danes ni odškodoval.

Evidenca, ki je odbor sedaj zbira, bo služila progresivnim senatorjem za forsiranje nadaljne reorganizacije zvezne indijanske uprave.

Premijer skliče konferenco o brezposelnosti.

Edmonton, Alberta. — Kanadski premijer Brownlee namerava sklicati konferenco o brezposelnosti, ki zavzema vedno večji obseg v deželi. Na konferenco povabi zastopnike mestnih in provinčnih vlad. Na nji bo zastopana tudi federalna vlada.

Boj v tekstilni industriji v Angliji

Tovarnarji so se odzvali pozivu na konferenco, toda odklonili so pogoje.

London, 20. jul. — Miss Margaret Bondfield, ministerka za delo v delavski vladi, ni včeraj uspela s konferenco, katero je aranžirala med lastniki tekstilnih tovaren in zastopniki tekstilne unije. Prišlo je 140 delegatov obeh strank, toda zastopniki tovarnarjev so takoj zapustili konferenco, ko so delegatje delavcev zahtevali, da morajo lastniki preklicati svoj sklep znižanja mezde za dvanajst in pol odstotka, ki ga mislijo uveljaviti 29. julija. Lastniki tovaren so zagrozili delavcem z izporom, če ne sprejmejo znižanja.

MacDonaldova delavska vlada je zastavila vse svoje sile, da prepreči krizo.

Boss Vare pride spet v kaše v senatu

Kampanja za priznanje senatnega sedeža korumpiranemu političnemu bosu v zamahu. Vareja podpira Mellonova družina.

Washington. — (F. P.) — Republikanski politični bos iz Philadelphije hoče na vsak način sedeti v ameriškem senatu. Kampanja za priznanje Vareja je v zamahu in kolesa že pridno mažejo. Med oljarji je tudi Mellonova družina, ki praktično poseduje državo Pennsylvanijo.

Notorična senatorska kampanja, ki se je vršila pred tremi leti, je lahko vsakemu še v spominu. Boj se je vršil med William B. Wilsonom, — demokrat po pripadništvu — in Williams S. Varejem, ki je politični vladar vzhodne Pennsylvanije. Njega je podpiral zakladniški tajnik Mellon in njegova multimilijonarska družina, ki je obenem tudi politični kralj zapadnega dela države.

Za izvolitev Vareja so finančni veljaki potrošili okrog dvain pol milijona dolarjev. Wilsonova skupina je potrošila "le" pol milijončka. In ker je pol milijona dolarjev manjša vsota kot pa je bil kampanjski fond republikanskih bosov, je Wilsonova grupa uspela, da je obrnila pozornost od svoje politične korumpiranosti na še večjo korupcijo svojega nasprotnika, in da je senatni odbor pričel s preiskavo glede korupcije v pennsylvanski politiki. Rezultat je bil, da Vare ni poslal svoje poverilnice o izvolitvi senatu.

Sedaj, ko je ljudstvo že pozabilo — Amerikanci so pozabljivi ljudje — o trimilijonski korupciji za neki senatni sedež, je Varejeva mašina sklenila, da poskusi svojo srečo v prihodnjem zasedanju kongresa. Vare, ki je bil baje "težko" bolan, je sedaj že ozdravel in se počuti dovolj močnega, da se usede na prazen stolček v senatu.

Dasi z Mellonom nista prevelika prijatelja, je Mellonova družina prišla do prepričanja, da je Vare hrust v pennsylvanski politiki, in ako se smejo zanašati na njegovo podporo še v bodoče, ne preostaja sedaj druga pot, kot da ga podpirajo in mu pomorejo do senatnega sedeža. Mellonov sklep se že pozna v časopisih, ki so pričeli agitirati za realiziranje Varejevih ambicij. Pričakuje se pa, da bo v senatu močno zahreščalo, ko prejmejo njegovo poverilnico. Boj proti Vareju bodo vodili progresivni senatorji in demokratje.

Slana v Wisconsinu.

Wisconsin Rapids, Wis.—Dne 20. julija zjutraj je padla huda slana v tukajšnji okolici in naredila veliko škodo na polju. Temperatura je padla na 35 stopinj. V četrtek zvečer je pa bila 75.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju, na primer (June 30-1929), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Konflikt v Mandžuriji

Pokojni car, katerega so boljševiki poslali v nebesa, je pred leti dal zgraditi kos železnice v Mandžuriji. Železnica spaja sibirsko progo z Vladivostokom. Rusija je bila tiste dni imperialistična sila, ki je tekmovala z Japonsko in evropskimi velesilami za interesne sfere na Kitajskem. Mandžurija je bogata dežela, zato pa so tam gospodarili ruski in japonski oderuhi, dokler se niso sprli med seboj in pred 25 leti je bila vojna, v kateri so bili Rusi tepeni. Od takrat so japonski kapitalisti v premoči v Mandžuriji, toda Rusi so obdržali nekaj privilegijev, med temi tudi vzhodno železnico. Naglasiti je treba dejstvo, da so se Rusi že davno naplačali za to progo.

Po preobratu v Rusiji, ko so zavladali sovjeti, so Kitajci dobili prve olajšave. Sovjetska vlada se je slovesno odrekla vsaki imperialistični politiki na Kitajskem, odpustila je Kitajcem nadaljno plačevanje bokasarske odškodnine in v posebni pogodbi s Kitajsko leta 1924 je določila, da bo poslej delila upravo vzhodne železnice s Kitajsko.

Velesile so grdo gledale to početje sovjetov. Saj so boljševiki s tem podučili Kitajce, da Kitajska pripada Kitajcem, dočim velesile še danes smatrajo, da Kitajci niso in še dolgo ne bodo zreli za samostojen razvoj brez njihove kontrole. Sovjeti so seveda računali na preobrat Kitajske po zgledih ruske revolucije. Njihova propaganda je šla za tem, da Kitajska republika stopi v Sovjetsko unijo.

Civilna vojna pa je odnesla Kitajsko v druge vode. Radikalni kuomintang ni hotel slediti boljševikom in voditelji zadnje revolucije, ki so bili izprva aklamirani v Moskvi kot heroji kitajskega proletariata, so bili čez noč razglašeni kot "izdajalci" in "militaristi". Kje stoji danes takozvana nacionalistična vlada v Nankingu in v katero smer jadra, ne more vedeti nihče.

Ena stvar pa je očitna. Kitajski nacionalisti so se dobro učili od boljševikov, kako je treba zediniti ljudstvo in se iznebiti kontrole zunanjih izkoriščevalcev. Začeli so se emancipirati gospodarsko najprvo pri svojih — učiteljih. Mislili so si: 'Sovjetska Rusija nas je tolikokrat uverila o svoji miroljubnosti in nesebičnosti, o svojem sovraštvu do imperializma in izkoriščanja po velesilah, da ji moramo verjeti. Zakaj bi potem sovjeti še vedno imeli polovico kontrole in dohodkov od naše železnice v Mandžuriji? Poskusimo najprej dobiti vso svobodo od prijateljev in vzemimo si železnico, ki je že davno plačana z žulji našega ljudstva. Nato pa pridejo na vrsto Japonci, Angleži in drugi."

Kitajci so vzeli železnico in zdaj imajo vraga. Sovjeti ropočejo po vojaškem bobnu z enako vehemenco, kakor da še sedi car v starem Petrogradu. Moskva toži, da je pogodba prelomljena. To je res. Kitajci so naredili s pogodbo kakor svinja z mehom, njihov izgovor pa je, da so sovjeti prelomili pogodbo s tem, da so širili boljševiško propagando v Mandžuriji. Absurdnost! Propagando vodijo že deset let in Kitajci so to šele zdaj opazili?

Na drugi strani je krik iz Moskve, da je "proletarska domovina v nevarnosti," tudi zelo smešen. Železnica je v Mandžuriji, in če bo moral ruski delavec prijeti za orožje, bo moral invadirati Kitajsko, ki ni njegova domovina! Kitajci so zadnji ljudje na svetu, ki bi ogrožali Rusijo ali kateri drugi narod — ne še danes.

Kitajsko-sovjetski spor je brez pomena, razen kolikor se ne vtaknejo velesile vmes, predvsem japonski kapitalistični razbojniki. Ti lahko napeljejo situacijo na svoje mline. Japonci že dolgo preže na Mandžurijo. Imajo tam svoje tovarne, rudnike, banke in železnice. Zavzetja ruske proge ne bodo branili, ker s tem bi priznali Kitajcem pravico tudi do japonskih imetij; na drugi strani nimajo najmanjše ljubezni do sovjetov. Lokavi so dovolj, da se izkopljejo iz zadrege.

Amerika bo nekaj časa škilila. V Mandžuriji se nahaja ena ameriška banka in pa podružnica Standard Oil kompanije. To je dovolj, da se Hoover potegne za "naše" interese, če Kitajci in Rusi narede kako neumnost. Upajmo, da se dobro izkriče in potem krenejo na pot miru.

Kako je bilo ime onemu generalu, ki je ustavil solnce na nebu, ko mu je postalo vroče?

Glasovi iz naselbin

Smrtna kosa.

Gowanda, N. Y. — Poročati moram žalostno vest, da sem 15. junija prejel telegram iz Canonsburga, Pa., v katerem je bilo rečeno, da je sestra Mary umrla in da bo pogreb v nedeljo popoldne, 16. junija.

Sam svojim očem nisem verjel, ali je resnica ali ne; prečital sem enkrat, dvakrat, trikrat, ali telegram se je vedno enako glasil. Čudno se mi je zdelo, ker nisem prej nič vedel, da je bila sestra bolna. Časa mi bilo dosti premišljevati, kajti telegram sem dobil okrog osme ure zvečer 15. junija, pogreb je bil pa že 16. junija. Razdalja med Gowando in Canonsburgom je okrog 200 milj. Hitro sem se opravil ter se s prvim vlakom odpeljal proti Pittsburghu, Pa., tako da sem že ob 7:20 uri zjutraj bil v Pittsburghu, ob 7:30 sem se že peljal s poulično železnico proti Canonsburgu. Ob 9. sem že pred hišo, kjer je ležala na mrtvaškem odru moja sestra Mary. Nasproti mi pride soprog pokojne, Robert Kocian ter se me v obupu oklene okrog vratu ter z žalostnim glasom zašepeče: "Mary je umrla."

Ko stopim v hišo, zagledam mrtvaški oder obdan z mnogobrojnimi venci in cvetlicami, med cvetjem pa truplo moje sestre Mary. Zadnjič sem jo videl pred petimi leti, ko je bila zdrava, rdeča kakor cvet, in sedaj, pa samo bledo obličje med cvetjem. Čez nekaj časa pride še živeča sestra Angela Frank iz Meadowlandsa, Pa., ter se me oklene okrog vratu in zajoka: "Ljubi brat, sestro smo zgubili." Nisem vedel, ali bi tolažil soprога pokojne, sestro ali sam sebe. Žalostna só taka pota!

Pokojna Mary je bila članica društva št. 138 SNPJ, katero ji je tudi podarilo krasni venec v zadnji pozdrav ter jo spremilo k zadnjemu počitku, z zastavo na čelu. Kako je bila pokojna priljubljena v naselbini, je pričal njen pogreb; avtomobilov je bilo dosti, vendar še premalo, tako da so nekateri peš hodili na pokopališče.

Pokojna sestra je bila vedno vesela; ljubila je zabavo in petje, zato je tudi hotela, dokler je bila še živa, da jo morajo civilno pokopati in zapeti na grobu. Srce pretresljiv prizor se je nudil, prečno so pokojno položili k večnemu počitku, ko je soprog klical: "Moja Mary, kje si?" Trije otročiči so jokali, ali mamica ni slišala njih klicev. V srce segajoče so bile tudi kitice, ki so jih pevci društva "Ilirija" zapeli pokojni Mary v spomin.

Draga sestra Mary, odšla si od nas še tako mlada, stara komaj 30 let. Za teboj žalujejo tvoji starši, bratje in sestre, soprog in mali otroci, ki te bodo vedno pogrešali, ker si jim bila skrbna mati.

Spavaj mirno v ameriški zemlji!

Leo Stavanja, žalujoči brat.

Rudarska unija in drugo.

Frum, W. Va. — Pridno čitam dnevnik Prosveto, toda iz naše naselbine so dopisi bolj redki, čeprav živi tukaj precejanje število Slovencev. Društvo št. 888 SNPJ se dobro razvija in na vsaki seji dobimo par novih članov. Tukaj sta še dva druga društva, eno SSPZ in drugo HBZ.

Premogarska organizacija U.M.W.A. je pričela z akcijo, da se unija zbudi iz spanja in da pride v njo novo življenje. Posebno aktiven je organizator Bittner, ki pa ne more beležiti posebnih uspehov, ker rudarji nočejo prihajati na njegove shode.

Baš ko sem to pisal, mi je prinesel nekdo časopis, v katerem je bilo poročilo, da sta se obdržavala dva shoda v Scott Runu; enega je sklicala UMWA, drugega pa nova rudarska unija NMU. Oba sta bila slabo obiskana. Organizacija UMWA je zgubila v tem okraju zaupanje rudarjev radi zavožene stavke, ki jo je ta organizacija vodila v zadnjih letih. Shod, ki ga je priredila NMU v Libertyju, je bil dobro obiskan. Rudarji stopajo v velikem številu v novo organizacijo, ker so že siti Lewisove mašine, ker jih je večkrat že spravila na led.

Omenim naj še, da se delničarji Slov. doma prav slabo zanimajo za svojo ustanovo. Na sejo, ki se je vršila dne 14. julija, jih je prišlo pet. Tako ne more iti dalje. Vsak delničar ve, da ima dom veliko problemov, ki čakajo rešitve. Treba je plačati davek in izravnati je potrebno tudi druge stvari. Nekateri delničarji so odšli drugam za zaslužkom in na te apeliram, da se pismeno obrnejo name, da bomo tukaj vedeli, kaj se naj stori v tem slučaju.—**Joseph Železnik**, Lock Box 37, Frum, W. Va.

S pota.

Sedaj je v prirodi čas veselja — na piknikih, pri ribolovu in številnih drugih razvedrilih v hladni senci in na gorkem solncu, ki človeka ljubko ogreje in blagodejno vpliva na njegov organizem. Krasno je v naravi, le da delavci nimajo dovolj časa uživati prirodnih krasot in se nasrkati svežega zraka, ki je tako poceni.

V teku so razne proslave obletnic. Govorniki navdušeno govore na slavjih in shodih — zunaj na prostem. V hladno Minnesoto radi zahajajo letoviščarji, da si odpočijejo ter da se okrepijo in tako pripravijo svoje telo za nadaljno delo. Letošnje poletje v Minnesoti je včasih tudi dokaj vroče.

Pred par dnevi me je pot nanesla v duluthsko bolnico St. Mary's, kjer leži po zelo nevarni pa srečno prestani operaciji br. Simon Marolt, član SNPJ, iz Elyja, Minn. V sosedni sobi leži tovariš br. Joe Divanovič, član društva št. 110 SNPJ iz Chisholma, Minn., ki trpi na neki želodčni bolezni. Zunaj prebujena narava, v bolnici pa ležita ta dva in mnogo drugih, ki bi jo radi uživali, pa jih je priklenila k postelji kruta bolezen. Odkar je bilo postavljeno poslopje The Duluth Clinic, se naši rojaki iz okolice v slučaju bolezni zatekajo v to bolnico. S tem jim je mnogo prihranjenega, kajti prej so morali v oddaljene kraje.

Naj dodam še to, da duluthska klinika razpolaga z vsemi modernimi medicinskimi pripravami in tako pomaga k zdravniški vedi. Klinika ima vešče zdravnike. Večkrat sem že srečal rojake, ki se pritožujejo, da ne vedo, kje je duluthska klinika. Na željo več rojakov bodi omenjeno, da poslopje The Duluth Clinic se nahaja komaj dva bloka od državnega sodnijskega urada v Duluthu, Minn.

Matija Pogorelc.

Poročilo zastopnika.

Ambridge, Pa. — Dne 13. julija sem zapustil westmorelandski okraj, obiskal sem Herminie in zvečer, ko sem bil že ves zmučen, sem prišel k Frank Demšarju, da ga poprosim za prenočišče. Demšarjeva sta me lepo sprejela in postregla z vsem potrebnim; drugi dan me je Frank odpeljal na postajo brezplačno. Njima in naselbini lepa hvala za vse.

Odpeljal sem v naselbino Ambridge. Tam so imeli dne 14. julija piknik, na katerega me je pa tajnik pozabil povabiti. Piknik se je vršil na prijazni farmi, na kateri sem jaz pred osemnajstimi leti krave molzel in v vreči teleta nosil. Na pikniku je bilo veliko število naših ljudi, ki so prišli iz raznih krajev. Pred 18 leti je bil ta kraj precej žalosten, kamor je prišlo le malo rojakov, danes pa je nekdanja puščava najbolj poznana Embrižanom.

Omenil sem, da sem pred 18 leti tam krave molzel, na pikniku so pa bratje malo molzli naše žepe, mesto telet so pa imeli pečeno jagnje; na razpolago je bilo tudi veliko drugih dobrih stvari. Ob 8. mi je brat in delegat 9. konvencije SNPJ, Alojz Uhernik (To ime si jaz res ne znam tolmačiti, ker so on in njegova družina kakor tudi družina njegovega brata nadvse prijazni in dobrotljivi), rekel, da bodo že vse poskrbeli zame. To so res prijazni ljudje, ki mi večkrat store kako uslugo in me dostikrat prepeljajo iz ene naselbine v drugo. Tudi njihova sestrična mrs. Nagel iz Midwayja je postrežljiva. Mrs. Zust in njen sin sta mi dala brezplačno vožnjo in me tako obvarovala, da me niso bolela kolena. Hvala vsem!

V zadnjih tednih sem se že večkrat sešel z glavnimi odborniki. Veseli me, da imam priliko pogovoriti se z njimi. Škoda, da nas ni na pikniku posetil br. Filip Godina. Bilo je tam več ljudi, katere sem videl na slavnosti na Imperialu, med njimi br. Terčel in br. Smrekar. Joseph Tekstarju in njegovi soprogi se zahvalim za postrežbo in trud, ker mi je pomagal pridobivati naročnike Prosveti in Proletarcu. Lepa hvala vsem skupaj!

Anton Židanšek, zast. Prosvete.

Glas iz Bridgeporta.

Bridgeport, O. — O slavju 25 letnice SNPJ, ki sta ga praznovala društvi 13 in 640 dne 4. julija, je bilo že poročano. Izpadla je dokaj zadovoljivo. Videti je bilo rojake iz oddaljenih naselbin kakor tudi iz bližnjih. Prišli so iz Zapadne Virginije in prišli so iz Pennsylvanije in se združili ob redkem slavju z rojaki iz te okolice. Prišli so, da skupno proslavimo srebrni jubilej naše jednote in da slišijo govornike. Vse je dokazovalo, da se naš življenj zanima za SNPJ, kajti v obratnem slučaju bi gotovo ne prišli v teh slabih časih.

Glavna govornika slavja sta bila naša čikaška znanca Zajc in Lotrič. Občinstvo jima je pazno sledilo in odobravalo njiju izvajanja. Lotrič bo še lahko veliko koristil naši jednoti in naši mladini, ki jo je treba pripravljati za naše ideje, da bo pristopila v našo organizacijo. Lotrič je dejal, da se mu vidimo nekako mrtvi, da ni nikakšnega življenja v nas. Te besede so bile resnične in odkritosrčne. Saj res ni nobenega življenja med nami. Zato bi bilo umestno od časa do časa prirejati sestanke med članstvom obeh društev, da se naša skupna ideja poživi, da zadobi večji zamah. Ob takih sestankih naj bi se povabilo kakšnega bližnjega gl. odbornika, ki nas bi vzpodbujal k nadaljnemu delu. Pri nas imamo lepo priliko za slične sestanke, ker imamo pripravno dvorano, ki stoji nekako na središču. Ugodnosti so tudi glede vožnje.

Apeliram na članstvo obeh imenovanih društev, da se v tem pogledu kaj ukrene, da se sestanki uresničijo. Tako se bomo zbližali za skupne prireditve. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da moramo našo mladino tudi politično izobraževati. In če dobivamo pogosto dobre govornike, se bo to lahko zgodilo. Saj je naša mladina le mladina delavstva, zato pa ji je potreba delavsko politične vzgoje in znanja. Pa bo kdo rekel, da mladina ne mara čitati naprednega časopisja in knjig in da ne mara poslušati govorov, ki so naprednega značaja. Seveda ne, ako jim ne boste vi sami dajali potrebnih vzgledov. Mladini je treba ne samo sporta, ki je koristen, toda do gotove mere, marveč ji je treba tudi prave vzgoje v naprednem delavskem duhu. To bo velike koristi zanje.

Tukajšnja vzhodno ohijska konferenca soc. klubov in društev izobraževalne akcije je sklenila, da priredi dne 24. avgusta veselico v korist konferenčne blagajne. Denar se potrebuje v pomoč tu ali tam, pa je blagajna prazna. Začetek veselice bo točno ob 7. zvečer v društveni dvorani v Boydsvillu, Stop 16. Vstopnice za moške so po 35c, za ženske pa 25c. Igrala bo izvrstna domača godba. Pripravljalni odbor bo vse preskrbel, da bo veselica res veselica. Morda dobimo kakšnega govornika, o čemer pa bomo še pravočasno poročali. Na delo, da prodate čim več vstopnic. Delajmo skupno, kajti le v združenju in skupnosti je moč. Delujmo za delavsko stranko, pa ne glejmo kaj je ta ali oni rekel. Storimo svojo dolžnost za naš pokret in pokažimo svetu, da smo zavedni delavci. Naša naloga bodi, pridobiti tudi druge za našo stvar.

Na svidenje 24. avgusta na veselici! Za odbor—**J. Snoy.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cleveland, O. — A. F. M. — Nikakih zaprek ne morete imeti glede državljanstva, ako je tako, kot Vi pišete. Poznejše določbe omogočajo v takem slučaju zlahka dobiti "drugi papir."

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

(Na temelju resolucije o svobodi tiska v S. N. P. J., sprejete na deveti redni konvenciji v Chicagu, ima vsak član S. N. P. J. pravico, da stvarno in dostojno kritizira posamezne člane, društveno upravo, gl. odbor ali njegove zaključke, posamezne odseke gl. odbora, posamezne odbornike ali jednotino gospodarstvo. Kritika ne sme obsegati več kot 500 besed v eni objavi in mora biti podpisana s polnim in pravim imenom pisca in dodana mora biti njegova društvena številka. Kritik ne sme pisati ničesar, kar bi kršilo ali priporočalo kršenje federalnih in drugih zakonov, vsebovalo kriminalno obrekovanje (libel per se) ali kar se ne ujema s prvim odstavkom načelne izjave S. N. P. J. V ostalem je vsak pisec sam odgovoren za vsebino svojega dopisa v tej koloni.)

Odgovor Severoviču.

Cleveland, O. — (Konec.)—Upam, da članstvo Zajednice ne bo sledilo fanatičnim navodilom popa, temveč da bo delalo za končno združitev z našo jednoto in drugimi jugoslovanskimi pod. organizacijami v Ameriki. Fanatiki pa naj drže svoje prste proč, ker jih nihče ni vprašal za nikakšna navodila srednjeveškega satanstva. Pop Severovič mora biti zelo glupa oseba, ker poslužuje takih robatih izrazov, kajti če ne bi bil, bi moral vedeti, da tudi priprosti ljudje, člani Zajednice, znajo nekaj misliti s svojimi možgani. Ako bi bil količkaj izobražen, bi ne imenoval Slovence za "Kranjce" in naše jednote za "Kranjsko." Pokazal je pa svojo zabitost, nevednost in fanatičnost, ko pravi, da je SNPJ kuga, oz. združenje mu je kuga. Zato mu moram odgovoriti, da SNPJ ni nikakšna kuga, bila pa bi kuga šele potem, ako bi prišli v njeno vodstvo in med članstvo taki ljudje kot je on. Do tega pa nikdar ne pride, kajti že so poskušali na vse mogoče načine, pa jim je vselej izpodletelo.

Končno svetujem popu Severoviču: Ako nima drugega dela ob prostem času, kakor zdražbarijo delati med našimi podpornimi organizacijami in članstvom, naj gre rajše v cerkev pa naj se tam pogovarja s svojimi maliki —za kratek čas, kar bo veliko bolje zanj, kakor pa grditi člane naše jednote, ki jih smatra, da so vsi brezverci, a na "noševe" pa vseeno ne kličemo nikogar, pa naj se strinja z nami, oz. z načeli SNPJ, ali ne. Veseli me pa le, da je bila delegacija HBZ toliko razsodna, da je pravilno presodila in pripoznala resolucijo SNPJ za dobro in koristno, obenem pa tudi potrebno za bodočnost. Ako bi konvencija HBZ ne smatrala resolucije SNPJ za dobro, bi je gotovo ne bila sprejela. Ker se je že veliko dela storilo in idej izvedlo med nami proti popovski volji, se bo tudi to, le če bo članstvo dobro proučilo in premislilo ter trezno presodilo bodočnost naših podpornih organizacij. Mi moramo iti naprej za razmerami in se obenem razvijati z duhom časa. Starokopitneže, ki spadajo po mišljenju v stari vek, pa pustimo za seboj, ne oziraje se nanje, ker se ne bodo spreobrnili prej, dokler se ne bodo s svojo nevednostjo vred v jamo zvrnili.

Nas člane Slovenske narodne podporne jednote veže dolžnost, da vse take naapde, ki pridejo od zunaj na našo organizacijo, krepko in odločno odbijemo.

Matthew Debevec, član društva št. 158 SNPJ in HBZ.

Odškodninski zakoni potrebni izboljšanja.

Washington. — Odškodninski zakoni bi morali uključevati vse okupacijske bolezni, in delavec, ki trpi na njih posledicah bi moral ravnotako prejemati podporo kot v slučaju, ako je pobit. To stališče zavzema zvezni biro za delavsko statistiko.

Dr. Emery R. Hayhurst od zdravstvenega departmenta države Ohio piše, da bi se lahko 60 odstotkov resnih poškodb, ki se pripete v industriji, preprečilo in smrtnih slučajev zmanjšalo za 40 procentov.

Požar v Angori.

Carigrad, 20. jul. — Včeraj je izbruhnil velik požar v Angori, glavnem mestu turške republike. Pogorel je takozvani ribiški bazar, vsega skupaj 500 hiš in prodajalnic in ena oseba je zgorela. 2000 ljudi je ostalo brez strehe. Predsednik Kemal paša je osebno vodil gasilno akcijo.

Samuel C. Schmucker:

Izvor življenja

V začetku je bila mikroba. — Razvojni stadij.

Največji problem, ki mu doslej nismo vedeli povoljnega odgovora, je vprašanje: Kako se je začelo življenje? Nikako novo življenje, ki se danes poraja in čigar potek bi hoteli proučevati, bi nam ne moglo dati nade na zadovoljiv odgovor na to vprašanje. Najbolje, kar moremo tedaj storiti, je samo domnevanje, "kako se je utegnila stvar odigrati." Pri tem domnevanju pa so znanstveniku začrtane tako ohlapne meje, da ga lahko več ali manj imenujemo ugibanje.

Začnimo najprej z najpreprostejšim bitjem in skušajmo kar moči točno ogledati si njegov razvoj. Najpreprostejše živali žive v vodi in so mikroskopsko majhne. Sestoje iz ene same žive materije, ki jo poznamo kot želatinasto, gobasto gmoto, imenovano protoplazmo. Vsako še tako neznatno množino te substance obdaja nekoliko gostejša vnanja koža, v bližini središča pa je trdnejše "jedro". Le-ta je že tako organizirano, da lahko z zanesljivostjo sklepamo, da ima že za seboj dokaj dolgo razvojno dobo. Od teh živali najnižjega reda smo podedovali vse svoje sile. Seveda so se potem razvile in specijalizirale, gotovo pa je vendarle, da je v njih iskati začetka. Opazujmo na primer amebo! Ona ima sposobnost kretanja in občutenja, zakaj kadarkoli se kam zadene, se stisne skupaj. Tudi hrano ume prebavljati, ker vemo, da pogoltne prav majcene rastlinske celice. Skozi kožo sprejema vase kisik, zna tedaj dihati. Čez nekaj časa se jedro razdeli na dvoje in prav tako se tudi celica razpolovi in oba delca si prisvojita po pol jedra. Tako se stvorijo iz materne celice dve novi celici, ki raseta, dokler ne dosežeta normalne velikosti, nakar se tudi oni razpolovita. V tem je proces razplodbe.

Prvi korak v razvoju je bilo opustitev tega izoliranega, absolutno individualističnega življenja v korist skupnostnega življenja. Potem ko se je celica razdelila, se oba dela nista več ločila drug od drugega, ampak sta ostal skup in sta se dalje delila. Tako je postala osnovna enota kolonija.

Po preteku neke dobe se je začel nov razvoj. Število celic je jelo tako naglo naraščati, da jim je pretila nevarnost, da jih sosede ne zmečkajo in da ne dobe premalo hrane in kisika. Celice so jele siliti nazven in vsaka kolonija je dobila obliko votle krogle, ki so jo sestavljali stotine kooperativnih celic.

Nato je prišla nadaljna kritična izpremenba. Gornja polovica te krogle se je jela razvijati, to je, jela se je hitreje deliti kakor spodnja. Le-ta je potem padla v gornjo polovico in kolonija enoceličnih živali se je pretvorila v mnogocelično enojno žival. Vnanja plast je skrbela za gibanje in občutenje, notranja pa je prebavljala in dihala. Tak je bil početek one delitve dela, ki se je potem nadaljevala v živalih višje oblike.

Bistveno višjo stopnjo opažujemo pri živali, ki jo poznamo pod imenom deževnika. Njih telo je, kakor bi bilo složeno iz samih tuljav, nanizanih druga poleg druge; kakor da se je žival vedno znova razvijala, dokler ni nastala kolonija enojnih bitij, ki so se potem strnila. Sčasoma so se prednji udje posebno razvili nasproti ostalim. Nastala so usta, stvorilo se je krvno posodje in iz nekaterih med njimi se je razvilo srce, ki je gonilo kri po telesu. Iz komplificiranega živčnega venca so se razvili možgani.

Pri ribah je potek razvoja v splošnem jasen, čeprav bi bilo tudi tu treba dognati še mnogo podrobnosti. Glede njih so si biologi tudi mnogo bolj sporazumni, ker imajo pač na raspolago boljši dokazilni materijal.

Somi nam dado mnogo novih podrobnosti. Hrbtenica spada k najznačilnejšim lastnostim, ona podeljuje moč in in gibčnost in skupno s štirimi plavutmi izredno hitro gibljivost. Okostnjak vsebuje tudi možgane, ki so komplicirani in občutljivi. Velika utripajoča črpalka goni kri v škrge, kjer verka kisik. Od tam teče po telesu nazaj v srce. Tvorijo se tudi drugi organi, kakor oči in nos in ono, ki drži ravnovesje in služi hkratu za slušni organ.

Potlej je prišla nova prečudna izpremenba. Večina rib ima nekak mehur, ki ribam omogočajo plavanje. V Južni Ameriki in Avstraliji so te ribe znane pod imenom "pljučnih rib". Te žive za dobe dežja v močvirjih. Ko napoči vroči letni čas, se zatečejo v votline, ki si jih napravijo iz posušenega blata. Zadušenja se ubranijo s tem, da hlastajo po zraku, ki prodre v plavalni mehur in od tam dovaja krvi kisik. Ti naši predniki so se tega priučili še pred početkom premogove dobe.

Popreje pa je bila, kakor smemo domnevati, vsa vegetacija pod vodno gladino. Kopnih rastlin ni bilo. V naslednji perijodi se je že pojavila velikanska flora in gozdovi premogovih močvirij so se razširili daleč na okoli. Takrat so prišli naši predniki, ki so tedaj že imeli hrbtenico, na celino. Nekateri med njimi so imeli kosti v plavutah in so se nanje opirali. Pozneje so se nekatere teh kosti pretvorile v kosti naših udov.

Radioaktivnost vina.

Francoza A. Nodon in G. Cuvier sta preiskovala vino glede radioaktivnosti. Dognala sta, da vino res kaže učinke radioaktivitete, in sicer belo v obilnejši meri nego črno. Jakost zavisi od lege vinograda in tudi od časa trgatve, oziroma od starosti vina. Ta izsledek pa ne bodi nikomur v uteho, da bi v vinu iskal zdravja.

Vesti iz Jugoslavije

NEMIRNI BALKAN.

(Izvirno.)

Ljubljana, 3. julija 1929.

Pred dvema mesecema so se sešli jugoslovanski in bolgarski generali v obmejnem mestu Pirot na konferenco, da se dogovore o ukinitvi zaprte meje, ki loči obe državi kot kitajski zid. Tedaj se je upalo, da ne bo ničesar nasprotovalo sporazumu z Bolgarijo, da bodo obe državi sklenili lep prijateljski pakt, ki bo zabrisal s svojim učinkom vse dosedanje nelepe stvari iz preteklosti.

Pirotska konferenca pa je potekla brez uspehov.

Namestu pričakovanih zbližanj so nastopile nove poostritve v odnošajih obeh držav. Na bolgarsko-jugoslovanski meji je spet prišlo do nemirov. Bolgarski tisk je vedel poročati, da so bande agrarno - komunističnih bolgarskih emigrantov iz Jugoslavije vpadali na bolgarsko ozemlje, napadali bolgarske vojaške straže in orožnike ter ropali in pustošili, ko pa so jih zasledovali, so brž spet pobegnili nazaj v Jugoslavijo.

Nasprotno pa z vso vnemo zagotavlja jugoslovanski centralni tiskovni urad, da so nasprotno bolgarski komitaši spet stopili v akcijo. Kot dokaz navajajo, da je že maja meseca prišlo na meji do rabuk med bolgarskimi komitaši in jugoslovanskim vojaštvom. Komitaši so začeli streljati in metati bombe v naše postojanke. Potem spominja tiskovni urad na napad na železnico pri Vranjski banji, kjer se je zahvaliti le slučaju, da je bila bomba slabo pritrjena, sicer bi celi vlak zletel v zrak.

To je dalo jugoslovanski vladi povod — tako poroča tiskovni urad — da je poostrila zaporne mere na meji. Posledica je bila, da so pred tednom ustrelili tri osebe, ki so hotele čez jugoslovansko mejo v Bolgarijo — med temi ena ženska, ki se je hotela vrniti k svojemu možu, ki je pred leti pobegnil v Bolgarijo. Ustrelili so jih v hipu, ko so te tri osebe opazile jugoslovansko patruljo ter se spustile v beg.

Zdaj poroča spet bolgarski tisk, da je bilo v zadnjih dneh v obmejnem okrožju aretiranih in zaprtih nad 600 Bolgarov. To vest spet naša vlada ostro dementira, ter obenem priznava, da je bilo aretiranih le 9 oseb, ki so bile v zvezi z macedonskim revolucionarnim komitetom.

Zelo značilno je, kako z zanimanjem beleži Italija vse te incidente na meji Bolgarije in Jugoslavije ter seveda jasno in glasno izjavlja svoje simpatije z Bolgarijo.

Takšen je v resnici položaj. Pa primerjajmo to z govori, ki jih imajo balkanski diplomati med sabo:

18. junija sta se sešla naš zunanji minister dr. Kumanudi in bolgarski zunanji minister Burov v Madridu o priliki zasedanja Društva narodov. O razgovoru je bil izdan komunike, ki pravi, da je Burov izjavil svoje najboljše namere z Jugoslavijo, kar priča že to, da je sofijska vlada uredila odnošaje z macedonskim komitetom. Bolgarska vlada bo tudi v bodoče gledala, da stori vse, da bo pospešila prijateljske odnošaje z Jugoslavijo.

Burov je storil še korak dalje z izjavo nekemu novinarju, da so Srbi in Bolgari en narod enega in istega plemena, ki spadajo skupaj in so zvezani s skupno usodo v bodočnosti.

Zgoraj navedeni dogodki so pač najkrepkejši dementiji diplomatskih govoric, tako je bilo že pred svetovno vojno in tako je tudi ostalo.

Mir med narodi je mogoče skleniti le od naroda do naroda.

Vabilo k posvečenju škofa Rožmana.

Ljubljana, 3. julija 1929.

Kot smo že poročali je Vatikan postavil našemu knezoškofu Jegliču pomožnega škofa dr. Gregorja Rožmana, profesorja na teološki fakulteti ljubljanske univerze. To posvečenje v škofa se bo izvršilo v nedeljo 14. t. m. ob pol desetih v stolnici. Za to slovesnost je priobčil današnji "Slovenec" poročilce, ki se ga lahko smatra za nekako vabilo in ki se glasi: "Slovesnost posvečenja dr. Gregorja Rožmana presvetlega pomožnega škofa v nedeljo 14. t. m. bo začela ob pol desetih. Gospodje duhovniki, ki pridejo na to slovesnost in bi želeli dobiti kosilo v semenišču, naj se blagovolijo pravočasno oglasiti in poslati po čekovni položnici (Št. 12838 Stolna cerkev, Ljubljana) za kosilo brez vina 30 Din. Čekovne položnice se dobe na vsaki pošti."

Vino se bo brškone moralo plačevati posebej in bo morda znašalo večjo vsoto kot je pa 30 Din.

Knezoškof Jeglič Bonaventura se je odpeljal z izletniki Orli v Prago, kjer je velika prireditev Orlov čeških in naših o priliki proslave sv. Vaclava. Do takrat se bo pač vrnil, da blagoslovi svojega pomočnika, in svojega naslednika, o katerem trdi, da mu je nepotreben, ker se kljub visoki starosti počuti krepkega in čilega. Res je, da je skoro osemdesetletni škof Jeglič kot večni mladenič. Vedno na potu. Za vse se zanima in je izredno živahen.

Smrt pod vlakom.

Celje, 2. julija 1929.

Spet se je pripetila nesreča na železniški progi blizu Celja. Ni dolgo, kar je vlak povozil neko služkinjo iz Svetine v celjski okolici, v soboto ponoči pa so našli spet mrtveca na progi. Že blizu polnoči v soboto sta našla dva železniška uslužbenca s kolodvora Štore na odprti progi truplo nekega moškega, ki je ležal ves razmesarjen v veliki mlaki krvi. Ugotovili so, da je mrtvega povozil mariborski tovorni vlak, ki je peljal skozi postajo v Štorah ob 10:35 zvečer. Iz raznih papirjev, ki jih je imel mrtvec pri sebi, so ugotovili, da gre za viničarja Vincenca Podbrežnika iz Zagrada pri Celju. Truplo so prepeljali v mrtvašnico v Tehnjah.

Oblasti zdaj preiskujejo, ali gre za nesrečo ali za samomor, kar ni izključeno. Na tračnicah samih so se poznali krvavi sledovi še drugi dan ter so kazali, kako daleč je vlak vlekel truplo s seboj na progi.

Poroka in razporoka v enem dnevu.

Beograd, 4. julija 1929.

To se zdaj že mnogokje dogaja, tam kjer je mogoč tak nagel proces, so slične stvari zelo pogoste. Znano je, kako naglo se lahko v Rusiji oženiš in ločiš; enostavno v knjigo se zakonca vpišeta in če treba še istega dne izbrišeta — pa je vsa stvar zopet v redu! Nič se ni pripetilo, nekaj vsakdanjega. Tudi v Ameriki, deželi vseh možnosti, se take stvari često dogajajo. Pri nas je to precej otežkočeno, večina ljudi je poročenih s cerkvenim blagoslovom, ki je tako trd, da ga ne razveže zemlja, kar je zvezalo nebo. Zato takih slučajev ni obilo pri nas.

No tudi v tem gre Beograd s svojim lepim zgledom "naprej."

Civilne poroke so češče, razporoke so češče kot pri nas, sploh jemljejo vse te tako "važne stvari" zelo komodno. Slučaj, kakršen se je pripetil 2. t. m. v Beogradu, je tudi tam doslej edini in je vzbudil senzacijo, kakor jih je Beograd sploh zelo rad deležen.

Sin nekega pančevskega trgovca je preč par tedni prišel v Beograd, da si ogleda mestno življenje. Seznanil se je z damo, ki mu je ugajala ter se je hotel kar brž poročiti z njo. Sporočil je to svojemu očetu, ki pa se je informiral o tej dami, nakar je sinu prepovedal ženitev z njo. Sin pa je bil v svoji zamaknjenosti slep ter ni odnehal. 2. t. m. sta se poročila, nakar je bila svatba oz. gostija na nevestinem domu. Po kosilu pa je nevesta sporočila preko svoje prijateljice ženinu, da se ne počuti dobro in da naj jo zato pusti samo. Ženin, ki ga je bil že oče opozarjal na nevestino prejšnje življenje, je sedaj začel resno dvomiti o njenem poštenju in je na tihem pozval zdravnika, da bi jo preiskal. Žena se je temu uprla, kar je še bolj potrdilo njegovo domnevo, da je bržkone venerično bolna. Konec je bil prepir, začela se je debata o zakonu in morali, fant je bil razočaran nad temi "mestnimi" pojmi o teh stvareh, se odpeljal ves srdit na sodišče, da vloži tožbo za ločitev zakona, nevesta pa je segla po strupu. Poklicani zdravnik pa je to preprečil. Fant bo zdaj čakal, da izreče sodišče svojo odrešilno sodbo in dovoljenje ločitve.

Pravijo, da je vse mesto imelo včeraj dovolj govoriti.

Kako naj se to razume?

Beograd, 4. julija 1929.

Vlada 6. januarja je zelo — pridna. Zakone, zakone, naredbe in ukaze vse vprek. V tej poplavi novih zakonov in uredb in ukazov se pa gode stvari, da jih ne moreš razumeti. Potem te zaliva še poplava pojasnil in dopolnilnih zakonov, pravilnikov itd. To je negodno.

Poročali smo že o ukazu ministrstva prosvete, ki ga je baje izdalo univerzam. Po tem ukazu se ne smejo profesorji udejstvovati v kakem kulturnem gibanju, niti biti delavci v kakih zadružnih ustanovah, sploh ne se udejstvovati nikjer razen na svojih zavodih. Kakor je bila to stvar, ki je sploh nemogoča, je bila tudi nerazumljiva. Univerze so vendar najvišji zavod narodnega kulturnega življenja ter najjačje kulturno gibanje. Prav zato je slovenski narod desetletja zahteval univerzo. In zato je nesmiselno zahtevati od profesorjev, da se ne udejstvujejo v kulturnem gibanju. Če bi hoteli profesorji sleditи točno temu ukazu, bi morali nehati predavati na univerzi ter pustiti vse vnemar. Prav tako se uradno poroča, da bodo enake določbe navedene tudi že v zakonih o srednji in ljudski šoli, da se tudi ljudskošolski učitelji in srednješolski profesorji ne bodo smeli udejstvovati na polju zadružnega ali kulturnega gibanja.

V isti sapi pa se uradno poroča, da bo ministrstvo ustanovilo pet tečajev za učitelje, da se bodo izobrazili o zadružnem delu in kmetijstvu. Ti tečaji bi se vršili v raznih krajih Srbije in Bosne, kjer je zadružno življenje slabše razvito.

Kako naj zdaj to zadnje in eno zgoraj razumemo? Ali ni nikjer pravega krmarja, da bi preprečeval taka nesoglasja in dvojne strune? Diktator — kje si?

Ljubljančani in češnje — se prav dobro razumejo med sabo. Tudi je letošnje leto prav ugodno za zgodnje sadje, zelenjavo in sočivje. V tem pogledu je letošnje leto naravnost eno najboljših zadnjih let. Ljubljanski trg je bil s češnjami zelo zgodaj in je še sedaj založen. Iz krajev izven Slovenije prihajajo sedaj na naš trg le kake redkosti, drugače pa je vse domače. Uvoz iz Italije je prenehal. Dovoz češenj je dosegel nekak svoj višek pred kakimi 10 dnevi, sedaj je radi zadnjega dežja nekoliko manjši, vendar so še vedno na trgu. Po podatkih pristojnih uradov je bilo 10. junija pripeljanih na trg 61,123 kg domačih češenj. Na mitnicah pobirajo za vsako kilo mestno vžitnino po 20 par, tako da so te češnje dale mestnemu dohodarstvenemu uradu 12,224 dinarjev 60 par. Največ jih je prišlo na trg iz Jevnice, Janč, Sostrega, Orijega, nekaj so dovažali tudi s Štajerskega in Hrvaškega. Cene domačim češnjam so se gibale med 4 in 8 dinarji, sprva seveda še dražje. Če vzamemo povprečno ceno za kg 7 Din, potem so Ljubljančani potrošili za češnje 427,861 Din, vsekakor precejšnja suma. — Poleg češenj so pripeljali na trg precej jagod in borovnic. Jagod so prodali junija okrog 10,000 kg, prav toliko v zadnjem času borovnic. — Naš trg je bogat s sadeži in zelenjavo in je vsa roba domača, dočim smo svoje čase mnogo uvažali iz Italije, kar je škodovalo našim slojem. Današnje dobro stanje na našem trgu nam kaže, da smo sami dovolj bogati s svežimi živili.

Klerikalni dnevnik v Zagrebu "Narodna politika" je prenehal izhajati, namestu njega pa je začela izhajati "Hrvatska straža," prav tako klerikalen list, ki bo zastopal in širil ideje Katoliške akcije. Za načelo je zapisal "pisanje in presojanje javnih razmer, pri čemer mu bodo merodajni samo "pravično razumljeni interesi Cerkve in hrvatskega naroda." Sotrudovali bodo lahko samo dobri katoliki. Zategadelj se bo list razširil tudi samo med cerkveno priznane "dobre" katolike.

Kako dolgo bomo živeli

Ob tej priliki je treba pripomniti še eno stvar. Ljudje navadno mislijo, da so naši predniki živeli dalje časa in dočakali višjo starost, kot jo dočakamo mi. To pa ni resnica, saj ne za časovno dobo, odkar imamo podatke. Že iz podatkov, ki smo jih navedli za Berlin je bilo videti, da je bila povprečna dolžina življenja l. 1876. manjša za okrog 10 let, nego v letu 1901. Starostna doba, ki jo po podatkih smemo pričakovati postaja iz leta v leto vse večja. Francoz rojen v letih 1817. do 1832. je mogel pričakovati z verjetnostjo, da bo živel 9 let (povprečno eden k drugim), medtem, ko je oni, ki je bil rojen okrog l. 1890. mogel pričakovati že 42 let življenja. Še bolj hitro je zrasla dosivetna doba v Danski. Kdor je bil tam rojen l. 1840.—1849. mu je pristojalo 41 let življenja, a onemu, ki je bil rojen 50 let kasneje je pripadalo 50 let življenja. To pomeni, da se je v toku od 50 let umiranje na Danskem toliko spremenilo, da je mogel človek rojen 50 let kasneje pričakovati, da bo 10 let dalje živel. Enako najdemo manjši ali večji porast dosivetne dobe v vseh državah, kjer imajo tozadevne podatke.

Tudi zakonsko življenje vpliva na dolžino življenja in to tako, da poročeni žive dalje časa nego neporočeni. To vidimo iz sledečih podatkov. V Avstriji je bilo leta 1910. izmed 100 oženjenih moških okrog 15, ki so bili stari nad 60 let, a na 100 neoženjenih moških iznad 18. leta samo 3 in pol, kar pomeni, da je dočakalo 60 let sorazmerno 4 krat več poročenih kot neporočenih. V Srbiji pa je l. 1900. celo 10krat več dočakalo 60 let takih, ki so bili oženjeni, kot neoženjeni, sorazmerno na isto število v vsaki slupini. Za ženske v Avstriji razlika ni bila tolika. Leta 1910. jih je bilo 9 nad 60 let med 100 omoženimi, a skoro 5 med neomoženimi na 100 neporočenih žensk nad 15 let. V Srbiji pa izgleda, da je bil riziko glede smrti za neporočene ženske mnogo večji kot za njihove tovarišice v Avstriji. Skoro 60krat manje je bilo žensk nad 60 let živih takih, ki so bile samske, kot pa omoženih. To si lahko razlagamo s tem, da je bila l. 1910. v Avstriji zaščita žene, izbira poklica mnogo boljša kot v Srbiji, ter je mogla ženska tako lažje doživeti višjo starost.

Iste razmere vidimo po drugih državah. V zapadnih državah razlike niso tako velike, kakor v Srbiji iz pravkar navedenega razloga. Iz vsega pa lahko zaključimo, da je življenje v zakonu povoljno za dolgost življenja v precejšnji meri za moške, a še mnogo bolj za ženske. Lahko bi bilo pripomniti, da se poroče bolj ljudje, ki niso očevidno bolni, torej v gotovi meri krepkejši in v biološkem smislu vztrajnejši in da oni radi tega dočakajo višjo starost. Verjetno je, da je to v nekoliko točno, toda ne glede na to vemo, da je prirodnejši način življenja v zakonu boljši za človeka, kar se zrcali v tem, da človek v zakonu dalje živi.

Kdo živi dalje časa, moški ali ženska? Skoro za vsa živa bitja vemo, da njihove samice žive dalje časa kot samci. Dobro je znan primer za čebele, kjer trot živi samo, dokler čebela-matica ne položi jajčec. Mogoče bi bilo navesti več takih primerov. Pri človeku razlika med življenjsko dolgostjo moškega in ženske seveda ni tako velika, toda gotovo je, da ženska živi dalje kot moški. Po neki statistiki iz Berlina posnemamo, da je bilo povprečno življenje žensk za 5 let daljše kot za moške. Srednja življenska starost, ki jo ima deklica pri rojstvu pred seboj je v vseh evropskih državah za 1—4 leta večja kot za dečka. V večini držav najdemo soglasno temu, da je žensk nad 60 let več kot moških, čeprav se rodi več dečkov kot deklic. Izjemo tvorijo le balkanske države. Verjetno je, da ima žena v teh državah težje življenje, kot drugje in zato prej umre. Za Jugoslavijo nimamo še tozadevnih podatkov. Sicer pa je manjšemu številu moških iznad 60 let poleg eventuelnih bioloških vzrokov gotovo razlog tudi to, da je v splošnem moški bolj izpostavljen življenskim težkočam in boju za obstanek. Posebno opazimo skrajšano dolgost življenja za moške, kadar ali kjer država nagio preide iz poljedelskega v industrijsko stanje, posebno kjer je delavec še nezaščiten.

Kako dolgo živi človek zavisi tudi od tega, kako on živi. Raznovrstne ekonomsko-higijenske razmere so tu ogromne važnosti, vendar že toliko objasnjene, da jih ni treba tu ponovno naštevati. Ne smemo pa preiti te točke, ne da bi se posebno — čeprav samo na kratko — ne ozrli na alkoholizem in sifilis, katera krajšata življenje. Statistika neke zavarovalne družbe nam pokaže, da je umrljivost zavarovanih, ki so pri sprejemu imeli sifilis dvakrat večja kot tistih, ki ga niso imeli. Alkohol se ne pokaže dosti bolji. Smrt, ki se je pričakovala za veliko število zavarovanih abstinentov v primeri z drugimi, se je uresničila samo v 71 od 100 slučajev, pri zmernih pivcih se je uresničila v 96 od 100 slučajev. Velika razlika med abstinenti in zmernimi, ki je skoro ne bi pričakovali! Večja pa je še razlika med pijanci in tema dvema skupinama. Kdor torej hoče, da živi dolgo, naj se čuva, da mu alkohol in sifilis ne skrajšata življenja.

Koliko let imajo pričakovati življenja poedini letniki? Očevidno je, da starejši letniki manje nego mladi. Na prvi pogled pa preseneča dejstvo, da ima pričakovati krajšo dobo življenja dete v prvem kot v drugem ali tretjem letu; največje število let pa more pričakovati dete v tretjem ali četrtem letu življenja. To je radi tega, ker otroci v prvem letu zelo umirajo, njihova umrljivost je v 5 ali še večkrat višja kot otrok v drugem letu. Zato ima dete, ki enkrat prestane življenjsko krizo v prvem letu, mnogo večjo verjetnost, da bo doživelo i sto starost, kot jo pa ima takoj po rojstvu. Navadno vidimo, da je torej pričakovana dolgost življenja manjša v prvem letu, nato raste do drugega, tretjega ali četrtega leta, kjer je navadno največja in nato stalno pada.

Največje tozadevne podatke za l. 1928. imamo za Združene države. Tu vidimo pričakovano življenjsko dobo v prvem letu 59 let, v 2, 3 in 4 okrog 61 let, v 12 letu 52 let, v 22 letu še 44 let, v 32 letu še 35 let, v 42 letu še 27 let, v 52 letu še 20 let, v 62 letu še 13 let, v 72 letu še vedno 8 let. To je sijajna slika zdravega amerikanskega naroda.

V Jugoslaviji na žalost nimamo podatkov, da bi mogli napraviti primero in povedati, koliko let ima še pričakovati jugoslovanski človek v različni starosti. Naša zavarovalna društva za življenje se morajo posluževati inozemskih ali zastaralih življenjskih tabel, kar verjetno občutijo kot težkočo in kar bi ne smelo biti, kar pa se v danih razmerah žal ne more spremeniti. Tako tudi ne moremo reči, če plača človek, ki se je osigural za življenje pri nas preveč sorazmerno riziku, ki ga je zavarovalno društvo prevzelo z zavarovanjem. Premalo najbrže ne plača, to bi se hitreje občutilo v društveni bilanci.

Dolgost življenja, ki jo ima človek še, da odživi pri svoji različni starosti, je v poslednjih desetletjih let zrasla. Največ je zrasla za mlajše letnike in to je vredno mnogo več, kajti število prebivalstva za mlade letnike je večje kot za stare, tako imamo n. pr. otrok pod 10 leti okrog 20% vsega prebivalstva. Dolgost življenja je zrasla za ženske več kakor za moške, kar je verjetno v zvezi z večjo emancipacijo žene. To se bo verjetno zgodilo tudi pri nas v bodoče in bomo opazovali sličen pojav, če bomo prišli do tega, da bomo mogli bolje zasledovati gibanje in umiranje prebivalstva, kakor to moremo danes.

Eden najbolj znanih amerikanskih statističarjev Dublin je izračunal, da se je s tem, ker se je podaljšala srednja dolgost življenja za moškega novorojenčka v Sev. Ameriki od l. 1901. do l. 1924. za 9 let, povišala njegova vrednost za 1780 dolarjev in da znaša ves dobiček za 1,300.000 v tem letu rojenih moških otrok 2 milijardi 300 milijonov dolarjev. Novorojeni moški l. 1924. predstavljajo torej v narodovem bogastvu glede na svoj bodeči zaslužek dobiček za približno 120 milijard din. v primeri z onimi, ki so bili rojeni l. 1901. Dobiček znaša 10 kratni budžet naše države.

Podaljšanje življenjske dolgosti je po vsem tem ogromno bogastvo, ki poveča s tem, ker varuje in poveča vrednost posameznika, tudi vrednost naroda in države. Po vsej pravici moremo torej navesti srednjo življenjsko starost kot merilo, ne samo za biološko, temveč tudi ekonomsko moč naroda. S tem, da se dela za podaljšanje življenjske dolgosti, se dela tudi na izboljšanju ekonomskih razmer prizadetega naroda, je jasno že iz povedanega. Če vzamemo še banalen primer iz vsakdanjega življenja vidimo isto: Ako umre moški star 20 let, pomeni izgubo narodovega premoženja, kajti on je vse svoje smrti samo jemal in ni ničesar vrnil. Vse, kar je porabil, je šlo torej v popolno izgubo narodovega imetka.

Iz vsega, kar smo tu povedali, moremo zaključiti, da je dolgost človeškega življenja zelo važna zadeva za vsakega posdinca, a prav tako važna za narod kot celoto, kajti on v veliki meri vpliva na ljudsko dobrobit. Kar se tiče starostne dobe, ki jo doživljamo, smo na boljšem kot naši predniki, kajti ona se stalno viša, odkar moremo to s podatki zasledovati. Upamo, da se bo dosivetna starostna doba povišala tudi za naš narod, kjer je do sedaj, kot cenimo, dolgost življenja za 5 do 15 let manjša kot v večini drugih držav. S tem, da izboljšamo zunanje življenjske pogoje, moremo podaljšati svojo življenjsko dobo. Podaljšanje življenjske dobe pa zopet deluje ugodno na ekonomske razmere naroda.

Izboljšanje zunanjih življenjskih okoliščin, med katerimi so higijenske razmere ene zelo važnih, je torej naloga vsakogar, ki želi sebi dobro in vsakogar, ki ima odgovornost za človeško družbo.

("Zdravje.")

(Konec.)

Novi parnik-velikan "BREMEN" je pripluil

Ta novi velikan oceana, ki nosi 50,000 ton in je last družbe North German Lloyd, je pripluil v New York. Parnik "Bremen" meri 938 čevljev dolžine, in 98 čevljev širine, ter je največji in najhitrejši nemški parnik, kar jih je v prekooceanski službi.

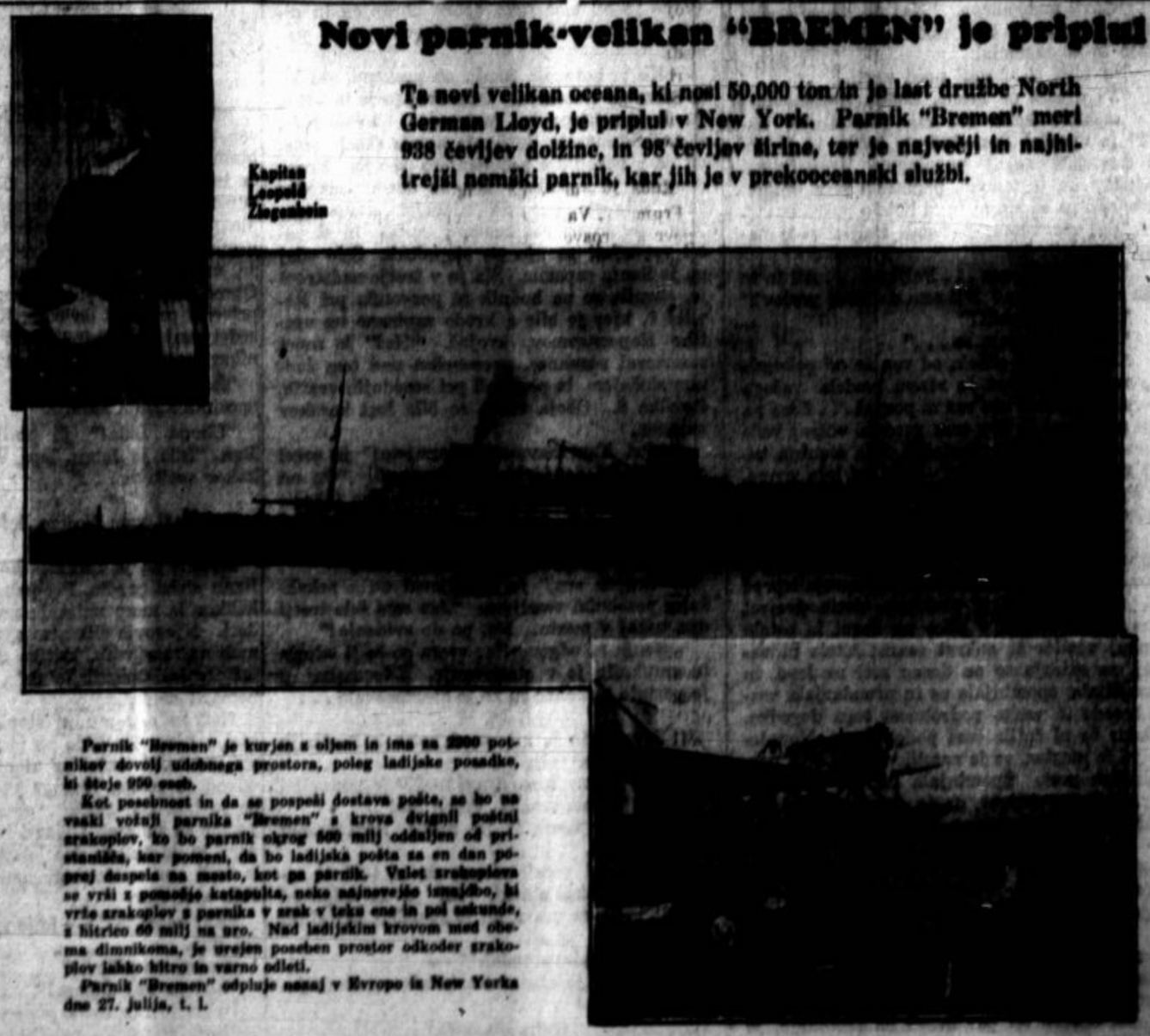

Kapitan Leopold Ziegenbein

Parnik "Bremen" je kurjen z oljem in ima za 2500 potnikov dovolj udobnega prostora, poleg ladijske posadke, ki šteje 950 oseb.

Kot posebnost in da se pospeši dostava pošte, se bo na vsaki vožnji parnika "Bremen" s krova dvignil poštni zrakoplov, ko bo parnik okrog 500 milj oddaljen od pristanišča, kar pomeni, da bo ladijska pošta za en dan poprej dospela na mesto, kot pa parnik. Vzlet zrakoplova se vrši z pomočjo katapulta, neke najnovejše izmajdbo, ki vrže zrakoplov z parnika v zrak v teku ene in pol sekunde, s hitrico 60 milj na uro. Nad ladijskim krovom med obema dimnikoma, je urejen poseben prostor odkoder zrakoplov lahko hitro in varno odleti.

Parnik "Bremen" odpluje nazaj v Evropo iz New Yorka dne 27. julija, t. l.

Jaroslav Hašek:

REŠEN

Popolnoma postranska stvar je, zakaj mora biti Patal obešen. Naj je zagrešil zločin kakršenkoli, smehljaja vsekakor ni mogel zakriti, ko mu je profos v noči pred tistim jutrom, ko je imel biti po vseh pravilih obešen, prinesel v celico steklenico vina in dobro porcijo telečje pečenke.

"Ali je to moje?"

"Da, vaše," je odgovoril profos žalostno. "Naj vam dobro tekne za zadnjo uro. Prinesem vam še kumarčno solato. Nisem mogel vsega naenkrat. Takoj se vrnem. Tudi žemlje sem še pozabil."

Patal je pobit sedel za mizo in začel jesti telečjo pečenko z naslado. Videlo se je, da je bil sicer cinik, vendar drugače čisto razumen človek, ki je užival, kar se da uživati v par urah, katere mu še daje sodišče. Samo ona misel mu nekoliko kvari užitek. Namreč, da vsi ti ljudje, ki so mu danes zjutraj čitali, da je njegova prošnja za pomiloščenje bila odklonjena ter da je obsodbo izvršiti v 24. urah in naj se delikvent na to pripravi in svoje zadeve uredi, da vsi ti ljudje, ki ga bodo obesili in umorili, ki bodo gledali njegovo umiranje, da bodo vsi ti ljudje jutri, pojutrišnjem in tako dalje živeli s svojimi družinami, medtem ko njega več ne bo. Te filozofske misli so ga spremljale, ko je užival telečjo pečenko. In ko mu je bila prinešena solata in žemlja, je izrazil željo, da bi se mu dala pipa za tobak.

Podana mu je bila pipa in tobak, da si voljo udobrovolji. Profos mu je celo sam prižgal pipo in ga pri tem opozoril na zaupanje v brezkončno milost božjo. Naj že je tukaj na zemlji vse zgubljeno, tam zgoraj v nebesih še vedno ni zgubljeno. Delikvent Patal je zaprosil še za porcijo šunke in še za nadaljni liter vina.

"Dobite, kar si poželite," je rekel profos. "Ljudem vaše vrste se mora ugoditi."

"Prinesite mi tudi dve krvavi klobasi. Rad bi tudi liter črnega piva."

"Vse dobite. Takoj pošljem po to," pripomni uljudno profos. "Zakaj bi se vam ne naredilo veselja? Življenje je vse prekratko; treba uživati, kar se uživati da."

Ko je zaželjene stvari prinesel, je nadaljeval filozofirati s Patalom, kateri je izjavil, da je popolnoma zadovoljen.

"Grom in strela," je rekel, ko je vse pojedel. "Sedaj imam željo po debrecinski pečenki, korkonzola siru, po sardinah in drugih dobrih stvareh."

"Vse dobite, ako želite; pri moji duši, sam sem vesel, da vam diši. Upam, da se do jutri sami ne obesite. Vidim zares, da ste pošten človek. Kaj bi imeli od tega, gospod Patal, če bi se obesili prej, predno bi napočila določena ura in bi to urad uradno naredil. Hočete morda še čašo piva ali dve? Danes je izborno! Gorgonzola-sir vas bo žejal. Dve čaši vam prinesem. In na sardine in na debrecinsko pečenko pijte vino, dragi prijatelj. To prija."

Vonj vseh teh stvari je kmalu napolnil celico. In v sredi je sedel Patal, pridno se poslužujoč, tukaj kos sira, tam sardino, sedaj pivo, nato zopet vino, kakor mu ravno pride pod roko. Nato je Patal izrazil željo, da bi rad nekoliko sadja in slaščic ali finega peciva ter skodelico črne kave.

Njegovi želji je bilo ugodeno.

Ko je tudi to povžil je prišel jetniški duhovnik, da poda Patalu tolažbo. Duhovnik je bil vesel gospod, prav nič nepristopen, nego nasprotno, vljuden, kakor vsi ljudje v njegovi okolici, ki so se toliko zanimali zanj, ga obsodili na smrt in ga bodo jutri obesili, ter družabno bili naravnost prijetni.

"Bog z vami, mladi človek," je rekel jetniški duhovnik in ga potrkal po plečih. "Jutri zjutraj bo vse končano, vendar ne smete obupati. Spovejte se in glejte veselo. Zaupajte v Boga, kér Bog se raduje spokorjenega grešnika. So ljudje, ker se niso izpovedali, da celo noč okrog letajo in stokajo; vem, da to ni nič prijetnega, glavo bi človeku razneslo — kdor pa se izpove, ta spi tudi poslednjo noč spanje pravičnika. Temu je dobro! Še enkrat vam povem, dragi moj, dobro vam bo, če očistite svojo dušo grehov."

V tem trenutku je postalo Patalu slabo. V želodcu se je gibalo nekaj, bilo mu je, kakor da ga sili bruhati. Ali ni šlo. Poprijeli so ga želodčni krči. Na čelu se mu je zbiral mrzel pot. Jetniški duhovnik se je prestrašil. Novi krči so se pojavljali. Patal se je zvijal v kotu od bolečin. Pazniki so prišli in ga prenesli v jetniško bolnico. Jetniški zdravniki majajo z glavami. Proti večeru je dobil Patal visoko vročino. Ob polnoči izjavijo zdravniki, da je njegovo stanje zelo dvomljivo, in soglasno doženejo, da gre za zastrupljenje. Težko bolne delikvente se ne obeša, zato se je tisto noč prekinilo s postavitvijo vešal. Mesto tega je bil Patalu izpran želodec. Neprebavljeni ostanki jedi so potom analize pokazali, da je povzročil bolezen klobasni strup. Poročilo se je glasilo, da so se krvave klobase vsled toplega vremena pokvarile in da se je pri tem ustvaril strup, ki je zastrupil Patala. Takoj se je naredila pri mesarju, pri katerem so se kupile krvave klobase, preiskava. Našlo se je, da se je dotični mesar pregrešil zoper zdravstvene - sanitarne predpise, ker krvavih klobas ni držal na ledu. Zadeva je bila predana državnemu pravdništvu, ki je dvignilo zoper mesarja tožbo radi prestopka zoper telesno varnost. Med sodnimi zdravniki, ki so zdravili Patala, je bil tudi mlad, dober zdravnik, ki je ves ta slučaj bolezni Patala proučil z zanimanjem in vse, kar je le bilo mogoče, povzel, da ga je ohranil pri življenju. Zakaj slučaj je bil nenavadno težak in kompliciran. Dan in noč se je trudil pri Patalu in nekako v štirinajstih dneh ga je ozdravil že v toliko, da mu je rekel, veselo ga s široko dlanjo udarjaje po plečah:

"Rešeni ste!"

Drugi dan je bil Patal po vseh pravilih obešen, zakaj njegova telesna konstitucija je zamogla prenesti vrv. Mesar, ki je vsled svojih krvavih klobas podaljšal življenje Patalu za štirinajst dni, je bil radi prestopka zoper telesno varnost obsojen na tri tedne težke ječe. Zdravniku, ki je Patalu življenje rešil, pa je bilo podeljeno od sodnega dvora priznanje s pohvalo.

M.:

SVETNICA

Bil je eden tistih poznih jesenskih dni, ko se v senci že bleščijo kristali slane, toda solnce ima še žgočo moč . . . Okrog odprtega groba na velikem, pustem pokopališču je stala črna, nema skupina ljudi. Največ možje, umetniki in časnikarji . . . Obred se je bil končal. Bana je privedel prijatelj do voza. Ko je sedel vanj, je prihitel mladi časnikar ter mu stresel obe roki.

"Še nisem imel prilike . . . sprejmite moje sožalje."

"Uboga Lida!" je vzdihnil Ban. "Bila je dobra, lepa, čista kakor svetnica . . ."

Povedati vam hočem, kdo je bila ta svetnica.

Zgodilo se je takrat, ko je Banu slaba predla. Propadal je, kolikor le more umetnik propadati. Njegovih slik niso sprejemali na razstavah, kritika ga je izžvižgala. Opustil je delo, zanemaril se je.

Nekega dne mu je stopila v atelje Lida. To Lido so poznali vsi umetniki, vedel pa ni nihče, odkod je prišla. Nekega večera se je bila pač našla v gostilni, kamor so zahajali slikarji in kiparji in od tistega dne je spadala tudi ona v inventar umetniških ateljejev.

"Kaj hočeš tu?" — jo je vprašal Ban.

"Zakaj ne slikaš?"

"Kaj pa naj slikam?"

Dekle je razpustilo svoje rjave lase, pograbilo paleto in se zasukalo na sredo sobe. Postavilo se je v tako pozo, kakršne si še izprašani profesor kiparstva ne bi mogel izmisliti. Imelo je krasne lakte . . . Ban je izvršil svojo najboljšo sliko: 'Dekle s tamburinom." Slika je zbudila na razstavi veliko pozornost. Ban je postal na mah to, kar je moral postati. Nenadni uspeh je pregnal meglo, ki mu je legala na duševnost, v ateljeju se je zableščalo solnce. Lida je ostala pri Banu.

Nekoč je prišla v atelje postarna gospa. S široko odprtimi očmi je opazovala pisano sobo. Hipoma se je okrenila k Lidi: "Menda sem zašla . . . Bana iščem, slikarja." — "Bana ni doma. Mogoče zvečer . . ." — "Torej stanuje vendarle tu? Pa česa iščete vi tukaj?" — "Jaz sem tu doma." — "Tako?" . . .Gospa je molče odšla.

Ban se je vrnil pozno zvečer. Mrko je rekel: "Moja mati je bila tu." "In zdaj me hočeš pregnati?" Slikar je molčal. — "Oh, ni me treba poditi, sama pojdem." — "Ne tako, Lida, danes ostaneš tu, jutri bomo videli." — Misel, da naj bi še prenočila, dekletu ni dala miru. Nič več ne ostane . . . takoj pojde . . .

Kar je imela, je zmašila v veliko ruto. "Zdaj grem," je rekla in šla počasi. Ban je dvignil glavo. Hotel je še nekaj reči, toda premislil se je — če se že more zgoditi, naj se zgodi hitro . . .

Slikar je imel nemirno noč. Mogoče ni niti spal. Ko je vstal in hotel stopiti iz stanovanja, je osupnil. Na stopnicah je sedela Lida, zatopljena vase, bolna in drgetajoča kakor prezebla ptica.

"Lida, menda nisi tu presedela noči?!" — "Mislila sem, da me pokličeš nazaj. Neprestano sem čakala."

Odvedel jo je v sobo, položil jo v posteljo in jo odel z vsemi odejami, kar jih je bilo v hiši. — Opoldne je poskusila vstati, toda onemogla se je zrušila na ležišče. Proti večeru jo je napadla vročica. Ban ji je stregel noč in dan. Neprestano je ponavljal:

"Ne pustim te od sebe nikoli, nikoli več!"

Minilo je več dni. Neka noči je Lida rekla, da se počuti bolje. Nič več je ne boli, le utrujena je še malo. Ban je olajšan vzdihnil, potem pa je po dolgem bedenju končno tudi on legel k počitku.

Ko se je ob zori približal Lidi, je ležala nepremična z rokami na odeji. Banu se je stisnilo srce. Uboga Lida je bila kakor mrtva . . .

"Lida, Lida!"

Ni se ganila. Roka ji je bila trda in mrzla. Lida je bila umrla. Slikar je čutil, kakor da ga je nekdo s kladivom udaril po glavi. Zrušil se je na koleno in med jokom klical dekličino ime. Ko se je osvestil po prvem obupu, je dolgo pozorno gledal dekletov obraz. Plemenit, čist mir je bil razlit po njem, okoli ustnic ji je igral čuden nasmeh. Tedaj je izrekel Ban prvič besede, ki jih je na veliko začudenje prijateljev še tolikokrat ponovil:

"Dobra je bila, lepa, čista kakor svetnica!"

F. M. Dostojevskij:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih z epilogom.
Poslovenil Vladimir Levstik.

"Nikari v urad, ampak na vsak način k Porfiriju!" je kriknil Razumihin z nenavadno vnemo. "Ah, to me veseli! A zakaj bi ostajala tukaj, pojdiva k njemu kar zdajle; daleč nimava — samo par korakov — in bržkone ga dobiva doma!"

"Pa pojdiva . . ."

"Jako ga bo veselilo, da se seznani s teboj! Mnogokrat sem mu pripovedoval o tebi — ob raznih prilikah . . . Še včeraj sva govorila . . . Pojdiva! . . . Torej si poznal tisto starko! . . . Prekrasno se je zasukala vsa stvar! — Ah, res, Zofija Ivanovna . . ."

"Zofija Semenovna," je popravil Razkolnikov. "Zofija Semenovna, to je moj prijatelj Razumihin, izvrsten človek . . ."

"Ako morate zdaj oditi . . .", je izpregovorila Sonja, ne da bi pogledala Razumihina, pred katerim se je čutila še bolj zmedeno.

"Pa pojdimo!" je rekel Razkolnikov, "Prišel bom k vam še danes, Zofija Semenovna, samo povejte mi, kje stanujete?"

Njena navzočnost mu sicer ni bila nerodna, vendar pa se mu je mudilo vpričo nje in izogibal se je njenih pogledov. Sonja mu je dala svoj naslov in zardela pri tem. Vsi so hkratu odšli.

"Ali ne boš zaprl?" ga je vprašal Razumihin, ki je šel po stopnicah za njim in za Sonjo.

"Nikdar ne zapiram! . . . Sicer pa se pripravljam že dve leti, da bi kupil ključavnico," je pristavil malomarno. "Kaj ne, da so srečni ljudje, ki nimajo česa zaklepati?" je vprašal Sonjo in se zasmejal.

Na ulici so obstali pred vrati.

"Vi greste na desno, Zofija Semenovna? A v resnici: kako ste me pravzaprav našli?" je vprašal Razkolnikov, kakor bi ji hotel povedati nekaj popolnoma drugačnega. Venomer ga je mikalo, pogledati ji v krotke, jasne oči, pa se mu ni in ni hotelo posrečiti . . .

"Saj ste včeraj povedali Poljici svoj naslov."

"Polja? Ah, res . . . Poljica! . . . Ali je to vaša mlajša sestra? Nji sem dal svoj naslov?"

"Ali ste pozabili?"

"Ne, spominjam se . . ."

"Jaz pa sem slišala od vas že od pokojnika, samo da takrat še nisem vedela vašega imena — pa tudi oče vas ni poznal . . . Zdaj pa sem prišla — in ker sem zvedela včeraj vaše ime — sem danes vprašala: Kje stanuje tukaj gospod Razkolnikov? — Ni mi bilo znano, da živite tudi vi kot podnajemnik . . . Z Bogom. — Povedala bom Katarini Ivanovni . . ."

Neizrečeno je bila vesela, da je mogla vendar že enkrat oditi; naglo je hodila, s povešeno glavo, da bi jima prišla čimpreje izpred oči, da bi prejkoprej prehitela tistih dvajset korakov do ovinka v ulico na desni in ostala tamkaj vendar že enkrat sama; hitela bi naprej, ne oziraje se na desno niti na levo, in premišljala, spominjala se in preudarjala vsako besedo in vsako podrobnost tega dogodka. Nikdar še ni čutila česa podobnega. Nevedoma in še megleno, se je naselil v njeni duši nov, drugačen svet. Spominjala se je naenkrat Razkolnikove obljube, da jo danes obišče; morebiti pride še dopoldne, morda takoj!"

"Samo danes, samo ne danes!" je jecljala z zamirajočim srcem, roteč nekoga kakor prestrašeno dete. "Moj Bog! K meni — v mojo sobo! . . . Videl bo — o, moj Bog!"

V tem trenutku pač ni mogla zapaziti neznanega gospoda, ki ji je marljivo sledil za petami. Spremljal jo je že od hlašnih vrat. Takrat, ko so vsi trije, Razumihin, Razkolnikov in ona, obstaji na par besed na trotoarju, je šel ta gospod mimo in nekaj ga je pretreslo, ko je nenadoma ujel Sonjine besede; ". . . sem vprašala: Kje stanuje tukaj gospod Razkolnikov?" — Naglo, a radovedno je pogledal vse tri, posebno Razkolnika, s katerim je Sonja govorila; potem si je ogledal hišo in si jo zapomnil. Vse to se je zgodilo v trenutku; čisto nedolžno je šel neznanec mimo, toda počasneje, kakor bi nečesa pričakoval. Čakal je na Sonjo; videl je, da se poslavljajo in da krene Sonja kmalu domov.

"Kje neki stanuje? Ta obraz sem že videl," se je domišljal, "a rad bi vedel, kje?"

Dospevši do ogala, je šel na drugo stran ulice; ko se je obrnil, je zapazil, da gre Sonja že za njim, po isti poti, in ne da bi gledala okrog sebe. Ko je prišla do ovinka, je zavila kakor nalašč tudi ona v isto ulico. Napotil se je za njo ob drugi strani ceste, ne da bi jo pustil izpred oči; petdeset korakov zatem je šel zopet na tisto stran, po kateri je hodila Sonja, dohitel jo in sledil v razdalji petih korakov.

Bil je petdesetleten mož, višji nego srednje rasti, obilen in širokih, okroglih pleč, kar ga je delalo nekoliko slokega. Oblečen je bil gizdavo in gosposko; videti je bilo, da ni navaden človek. V roki je nosil lepo trstiko, s katero je na vsakem koraku pritrkaval ob trotoar, na rokah pa je imel nove rokavice. Njegov široki, koščeni obraz je bil dokaj prijeten in zdrave, ne petrograjske barve. Njegovi lasje so bili še zelo gosti, popolnoma plavkasti in jedva vidno pomešani s sivimi; široka in gosta brada pa, ki se mu je spuščala na prsi, je bila še svetlejša nego lasje na glavi. Oči so bile modre in so gledale hladno, pozorno in zamišljeno, ustnice pa temnordeče. Vobče je bil mož jako dobro ohranjen in nikdo bi mu ne bil prisodil njegove prave starosti.

Ko je korakala Sonja ob prekopu, sta bila sama na trotoarju. Opazoval jo je in videl, da je zamišljena in raztresena. Pred hišo, kjer je stanovala, je Sonja zavila skozi vrata, on pa z nekolikim začudenjem za njo. Preko dvorišča je krenila v kot na desni, odkoder so vodile stopnice do njenega stanovanja. "No!" je zamrmral neznani gospod in se začel vzpenjati za njo po stopnicah. Šele zdaj ga je Sonja zapazila. Šla je v tretje nadstropje, obrnila se na hodnik in pozvonila pri številki 9, kjer je bilo s kredo zapisano na vratih: Kapernavmov, krojač. "Ha!" je zopet zamrmral neznanec, presenečen nad tem čudnim slučajem, in pozvonil pri sosednjih vratih, številka 8. Oboja vrata so bila šest korakov narazen.

"Pri Kapernavmovu stanujete!" je rekel on, pogledal Sonjo in se nasmehnil. "On mi je včeraj telovnik prešil. Jaz pa sem tukajle poleg vas, pri madami Gertrudi Karlovni Reslich. Čudno naključje!"

Sonja ga je radovedno pogledala.

"Soseda sva," je nadaljeval on z nekakšnim posebnim veseljem. "Jaz sem šele tretji dan tukaj v mestu. No, pa do svidenja!"

Sonja ni odgovorila; vrata so se ji odprla in smuknila je v stanovanje. Kdovezakaj ji je postalo tesnobno in se je zasramovala . . .

* * *

Razumihin je bil med potjo k Porfiriju posebno dobre volje.

"To je imenitno, dragi moj!" je ponavljal večkrat, "in me veseli! Veseli me!"

"Kaj te veseli?" je mislil Razkolnikov sam pri sebi.

"Jaz niti vedel nisem, da si tudi ti zastavljal pri tisti starki. Ali je že dolgo od tega? . . . To se pravi, ali je že dolgo, kar si bil pri nji?"

"Kako naiven bedak!" —

"Kdaj?" je obstal Razkolnikov, domišljaje se.

(Dalje prihodnjič.)

VES POTRT?
Slab tek do jedi? Nervoznost? Nihar ne obupati. Naj vam Severova Esorka, tonika za prebavo in odvajanje pomaga k moči in vas spravi nazaj na pot zdravja. Upraašajte svojega lekarnarja za steklenico še danes.
SEVERA'S ESORKA

ROJAKI, POZOR!

Ako imate lot v Youngstownu ali Warrenu ali v bližini izplačan, Vam mi postavimo hišo na njem. Cene nizke. Gledali bomo, da se hiša da v najem ali ako hočete, da se proda.

Imamo par lepih farm v tej okolici na prodaj.

Ako hočete Vaš lot, hišo ali farmo prodati, obrnite se osebno ali pismeno do nas. Kar obljubimo, to držimo.

General Home Construction Co.,
312 City Bank Building,
Youngstown, Ohio.—(Adv.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo.

Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

POJASNILO

IZ GLAVNEGA URADA S.N.P.J.

Po sklepu 9. redne konvencije, zborujoče meseca maja 1929 v Chicagu, Ill., se lahko od 1. julija 1929 naprej prišteje TRI člane iz ene družine in iz enega naslova k eni NAROČNINI za dnevnik Prosveta. List Prosveta (dnevnik) stane za vse enako, za člane ali nečlane, za enoletno naročnino $6.00.

Vsak član plača pri asesmentu vsoto $1.20 letno ali 10 centov mesečno za svoj list glasilo (tednik) Prosveta in je upravičen istega prejemati. Sme pa prostovoljno svoj list odstopiti komur hoče, dokler plačuje zanj.

Do sedaj se je prištelo samo EN tednik k naročnini na dnevnik, od sedaj naprej se bo pa lahko prištelo enega, dva ali tri člane iz ene družine iz enega naslova, k naročnini na dnevnik Prosveta in ne več kot tri. Torej, kjer bo prištet en sam, član, bo doplačal kot sedaj $4.80, kjer bosta prišteta dva člana iz ene družine, bodo doplačali še $8.60, in kjer bodo prišteti trije člani iz ene družine, bodo doplačali še $2.40 in bodo zato lahko prejemali dnevnik Prosveta eno leto. Ta sklep ni veljaven za samce, temveč samo za družine iz enega naslova. Vsak tak slučaj pa, kjer bosta dva ali več članov prištetih k naročnini za dnevnik, se bo upoštevalo v sporazumu z upravništvom Prosvete le tedaj, ako bodo naročili dnevnik za celo leto.

Društveni tajniki bodo morali skrbeti za točnost vseh takih slučajev in navesti imena in naslove takih članov iz družine. Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo morali drugi člani iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično svoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to svoto naročniku.

Dolžnost članov vselej je, naznaniti tajniku društva in tajnik upravništvu vse spremembe v članskih naslovih, novopristople člane, črtane, izobčene in umrle, ter njih naslove, da se uredi imenik, naslovnik za pošiljanje lista Prosveta.

P. S.—V nobenem slučaju ne več kot tri tednike.

Cena listu Prosveta

po 1. juliju 1929 je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00
1 tednik in	4.80
2 tednika in	3.60
3 tedniki in	2.40
Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	6.30
2 tednika in	5.10
3 tedniki in	3.90
Tednik sam stane	$1.20
Tednik v Evropo stane	1.70
Poštnina za tednik v Evropo	.50
Mladinski List stane	$1.20
Ml. List v Evropo stane	1.50

Cena oglasom po dogovoru.

Upravitelj.

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA